

T.C.
UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ BİLGİ İLETİŞİM
TEKNOLOJİLERİNİ KULLANMA DURUMLARININ BAZI
DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DİLEK AKIN

UŞAK-2019

**T.C.
UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ BİLGİ İLETİŞİM
TEKNOLOJİLERİNİ KULLANMA DURUMLARININ BAZI
DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Dilek AKIN

Danışman: Doç. Dr. Sibel YOLERİ

UŞAK-2019

UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Tezli Yüksek Lisans Jüri ve Enstitü Onayı

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

İlköğretim Ana Bilim / Ana Sanat Dalı Yüksek Lisans Programı 144002027 No'lu öğrencisi Dilek AKIN' ın " Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Bilgi İletişim Teknolojilerini Kullanma Durumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi' adlı tezi 14.02.2019 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans Tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Jüri	Adı Soyadı	İmza
Danışman	: Doç. Dr. Sibel YOLERİ	
Üye	: Doç. Dr. Erol DUMAN	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Murat BARTAN	

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Günümüzde hızla gelişen teknoloji ile birlikte okul öncesi dönem çocuklarının teknoloji ile iç içe büyüyor olması olağan bir süreç olarak görülmektedir. Bu dönem çocuklarının yeteneklerini geliştirmeleri, teknolojiyi erken yaşlarda keşfetmeleri onların ilerleyen yıllarda teknolojiyi daha kapsamlı ve doğru şekilde kullanmalarına zemin olacaktır. Bu araştırma ile gelişen bilgi iletişim teknolojilerinin okul öncesi dönem çocuklarının bilgi ve iletişim teknolojilerine erişimi, kullanım düzeyleri ve bunları etkileyen faktörleri belirlemek istenmiştir. Okul öncesi eğitimde önemli bir boşluğu doldurması amacı ile gerçekleştirilen bu çalışma, çok değerli kişilerin ve kurumların katkıları ile ortaya çıkmıştır. Eğitimin diğer kademelerinde kullanılan teknolojinin okul öncesi eğitimde de kullanılması için bu çalışmanın yüksek lisans tez konusu olarak seçimimde yardımcı olan, bu çalışmamın tamamlanması sürecinde bana her zaman yol gösteren, benim öğrenme sürecime büyük katkılar sağlayan tez danışmanım Doç. Dr. Sibel Yoleri'ye teşekkürlerimi sunarım.

Dilek AKIN

Uşak, 2019

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler :

Adı Soyadı : Dilek AKIN

Doğum Yeri ve Tarihi : 28.03.1975 UŞAK

Lisans Öğretimi : Anadolu Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğretimi : Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim ABD Sınıf Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programı

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Denevimi :

UŞAK Aybey İlkokulu Okul Öncesi öğretmeni

İletişim

e-posta adresi : dilekakin64@hotmail.com.

İÇİNDEKİLER

Özet	ix
Abstract	xi
Jüri Ve Enstitü Onayı	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Önsöz.....	iv
Özgeçmiş.....	v
İçindekiler.....	vi
Tablolar Listesi.....	viii
Bölüm I.....	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
1.5. Varsayımlar	4
1.6. Tanımlar.....	4
Bölüm II	5
2. Kuramsal Bilgiler ve İlgili Araştırmalar.....	5
2.1. Okul Öncesi Eğitim	5
2.2. Okul Öncesi Eğitimin Tanımı.....	6
2.3. Okul Öncesi Eğitimin Gerekliliği.....	9
2.4. Bilgi ve İletişim Teknolojileri (Bit).....	10
2.5. Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Bit ile Tanışmaları	12
2.6. Bilgi İletişim Teknolojilerinin Kullanımının Gelişim Dönemlerine Etkisi.....	13
2.6.1.Bilgi İletişim Teknolojinin Dil Gelişimine Etkisi.....	13
2.6.2.Bilgi İletişim Teknolojinin Psiko-Motor Gelişime Etkisi.....	13
2.6.3.Bilgi İletişim Teknolojinin Bilişsel Gelişimine Etkisi.....	13
2.6.4.Bilgi İletişim Teknolojinin Sosyal ve Duygusal Gelişime Etkisi	14
2.6.5.Bilgi İletişim Teknolojinin Öğrenmeye Eğitime Katkısı.....	14
2.7.Model Alma Yoluyla Öğrenme.....	14
2.8. Okul Öncesi Eğitimde Bilgi İletişim Teknolojilerinin Kullanımı.....	15
Bölüm III.....	17
3.Yöntem.....	17
3.1. Araştırma Modeli.....	17

3.2. Evren ve Örneklem	20
3.3. Veri Toplama Araçları	20
3.3.2. Araştırmada Kullanılan Nitel Veri Toplama Tekniği/Aracı	21
3.4. Verilerin Toplanması	22
3.4.1. Nicel Verilerin Toplanması ve Araştırma Süreci.....	22
3.5. Verilerin Analizi	23
3.5.1. Nicel Verilerin Analizi.....	23
3.5.2. Nitel Verilerin Analizi	23
Bölüm IV.....	25
4. Bulgular ve Yorum.....	25
Nicel Bulgular ve Yorum	25
4.1.Erişim.....	25
4.2. Beceri.....	26
4.3.Sosyal Yapı.....	28
4.4. Kullanım Düzeyi.....	31
4.5.Bit Hakkında Veli Tutumları	36
4.6.Nitel Bulgular ve Yorum	41
Bölüm V	48
5.Sonuç ve Öneriler.....	48
Kaynakça.....	53
Ekler	66
Ek:1. Çalışma İzin Onayı	66
Ek:2.Bilgi vVe İletişim Teknolojileri Veli Ölçme Aracı (Bitvöa).....	67
Ek 3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	73

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Çalışma Grubuna Ait Betimsel İstatistikler	19
Tablo 2. Çocukların Evlerinde Bulunan BİT Araçları Frekans ve Yüzde Tablosu	25
Tablo 3. Çocukların BİT Becerileri ile İlgili Bulgular	26
Tablo 4. Çocukların Etkinlikleri Yürüttükleri Alanları ile İlgili Bulgular.....	28
Tablo 5. Çocukların Etkinlikleri Beraber Yürüttükleri Kişiler İle İlgili Bulgular	30
Tablo 6. Çocukların Etkinlikleri Gerçekleştirme Süreleri ile İlgili Bulgular.....	31
Tablo 7. Çocukların Televizyon İzlerken Sergilediği Davranışlar.....	34
Tablo 8. Velilerin BİT Hakkında Tutumları ile İlgili Bulgular.....	36
Tablo 9. Çocukların Cinsiyetine Göre Bilgi İletişim Teknolojileri Veli Ölçme Aracı (BİTVÖA) MannWhitney U-Testi Sonuçları	37
Tablo 10 . Ebeveynlerin Cinsiyetine Göre Bilgi İletişim Teknolojileri Veli Ölçme Aracı (BİTVÖA) Mann Whitney U-Testi Sonuçları	38
Tablo 11. Ebeveyn Öğrenim Durumlarına Göre Bilgi İletişim Teknolojileri Veli Ölçme Aracı (BİTVÖA) Kruskal Wallish – Testi Sonuçları	39
Tablo 12. Çoğunlukla Kullanılan Bilgi İletişim Teknolojileri Türü, Ne Kadar Süre Kullanıldığı ve Düşünceler.....	41
Tablo 13. Veli ve Çocuğun Genellikle Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanma Nedenleri.....	43
Tablo 14. Bilgi İletişim Teknolojilerini Anne Baba Kaç Saat Kullanıyor?	44
Tablo 15. Çocukların Bilgi İletişim Teknolojilerini Tercih Nedenleri	45
Tablo 16. Bilgi İletişim Teknolojilerinin Kullanımının Çocukların Gelişimine Etkisi	46
Tablo 17. Bilgi İletişim Teknolojilerinin Çocuğunuzla İletişiminize Etkileri	47

ÖZET

Teknolojideki hızlı gelişmeler bireylerin teknolojiye bakışları, ilgileri ve kullanım süreleri gibi bazı durumları etkilemektedir. Gelecekte teknoloji kullanımının hayatımızdaki yerinin daha fazla olacağı bir gerçektir. Günümüzde çocukların bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımı denildiğinde akla ilk gelen bilgisayar olmaktadır. Ancak bilgi iletişim teknolojileri sadece bilgisayarlar ile sınırlı değildir. Televizyon, oyun konsolları, akıllı telefonlar, elektronik robotlar, internet, dijital fotoğraf makineleri de bilgi iletişim teknolojileri arasındadır. Bu araştırmanın amacı okul öncesi dönem çocuklarının bilgi iletişim teknolojilerini kullanma durumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi ve bilgi iletişim teknolojilerine ulaşılabilme durumları, kullanım süreleri gibi değişkenler ile ilgili olarak ebeveynlerinin görüşlerinin değerlendirilmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Uşak il merkezindeki sekiz anaokulunda öğrenim gören çocukların ebeveynleri oluşturmuştur. Araştırmada yöntem olarak karma yöntem kullanılmıştır. Çalışmanın ilk aşamasında 417 ebeveyn ile anket çalışması yapılmıştır. Daha sonra ise ankete katılan ebeveynler arasından 45 ebeveyn ile görüşülerek yarı yapılandırılmış görüşme formu doldurulmuştur. Bu formda okul öncesi dönem çocukları olan ebeveynlerin bilgi iletişim teknolojileri ile ilgili düşüncelerini belirtmeleri istenmiştir. Araştırmada Konca ve Köksalan (2015) tarafından geliştirilen, geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılan “Bilgi ve İletişim Teknolojileri Veli Ölçme Aracı (BİTVÖA)” ve “Kişisel Bilgi Formu” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Verilerin analizinde normallik testinde; gruplar arası farklılık incelenmiş, ikili gruplarda Mann Whitney U-Testi, ikiden fazla gruplarda ise Kruskal Wallis H-Testi uygulanmıştır. Yapılan anket çalışmasına göre; ailelerin evlerinde bilgi ve iletişim teknoloji araçları olarak en fazla televizyon (%99,5) ve cep telefonu (%92,1) bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elektronik robot ve oyuncakların ise en az bulunan bilgi iletişim teknolojileri araçlarından olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin çocuklarına yönelik olarak etkinlikleri yürüttükleri alanlar ile ilgili sorulara verdikleri yanıtlar incelendiğinde çocukların en çok oturma odasında (%85,6), en az ise mutfakta (%58,0) etkinlikleri gerçekleştirdikleri ortaya konulmuştur. Çocukların etkinliklerini kiminle beraber gerçekleştirdikleri sorusunda en çok kendi kendine (%77,5), en az ise başka bir çocukla beraber (%8,2) gerçekleştirdikleri ortaya çıkmıştır. Yine yapılan anket sonucuna göre; ebeveynlerin verdikleri cevaplar doğrultusunda çocukların bilgi ve iletişim teknolojileriyle etkileşiminde beceri, kullanım

düzeyi ve sosyal yapı gibi boyutları ile cinsiyet, yaş ve ebeveyn öğrenim durumu gibi değişkenler açısından anlamlı bir farklılık görüldüğü belirlenmiştir.

Ankete katılan ebeveynler arasından 45 ebeveyn ile yarı yapılandırılmış görüşme formu doldurulmuştur. Ebeveynlerin verdikleri cevaplara göre çıkan sonuçlarda okul öncesi dönem çocuklarının bilgi iletişim teknolojilerinden en çok televizyonu tercih ettikleri, günde ortalama 2-3 saat televizyon izledikleri belirlenmiştir. Ailelerin ise (%54) bu sürenin 1 saati aşmamasını istedikleri belirlenmiştir. Görüşme formundan elde edilen bir diğer sonuca göre ise ebeveynlerin BİT kullanma nedenleri iletişim (%86) iken çocukların BİT kullanma nedenleri oyun (%59) olarak belirtilmiştir. Yine yarı yapılandırılmış görüşme formunda ebeveynlerin BİT kullanma süreleri annelerin 1-2 saat (%34), babaların ise 3-4 saat (%18) olduğu ortaya çıkmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formlarının değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan bir diğer sonuç ise çocukların BİT tercih etme nedeni olarak oyun oynamak (%40) olduğudur. Ebeveynlere bilgi iletişim teknolojilerinin çocuğunuzla olan iletişiminize etkileri nedir? (Olumlu ya da olumsuz) sorusunu sorduğumuzda olumsuz (%53) olduğunu belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Veli Ölçme Aracı; Ebeveyn; Veri Toplama*

ABSTRACT

Rapid developments in technology affect people's use of technology. It is a fact that the use of technology in the future will have a greater place in our lives. Nowadays, it is the computer that comes to mind when the use of information and communication technologies of children is mentioned. However, information and communication technologies are not limited to computers. Information technologies include television, game consoles, smartphones, electronic robots, internet and digital cameras. The aim of this study is to evaluate the use of information communication technologies of preschool children in terms of some variables and to evaluate the views of their parents about the variables such as the availability of information communication technologies and the duration of their use. The population of the study consisted of the parents of children who were studying in eight preschools in the city center of Uşak in the academic year 2016-2017. A survey was conducted with 417 parents. The questionnaire was completed with semi-structured interview form with parents of 45 parents. In order to complete the mixed method study, a semi-structured interview form was prepared and parents of preschool children were asked to indicate their thoughts on information communication technologies. "Information and Communication Technologies Parenting Instrument (BITAS) developed by Konca and Köksalan (2015) was used as the data collection tool in the research process. In the analysis of the data obtained as a result of the normality test; Mann-Whitney U-Test was used in bilateral groups and Kruskal-Wallis H-Test in more than two groups. As a result of the survey study, the most common information and communication technology tools in the children's homes are television (99.5%) and mobile phones (92.1%), the least electronic robots and toys, parents' responses to the areas in which children carry out activities. examined children in the living room (85.6%), the least in the kitchen (58.0%) they perform activities and children at the most (77.5%) with another child (8.2%) activities have been realized. According to the results of the survey again; There is a significant difference in terms of variables such as gender, age and parental education level in terms of skills, usage level and social structure sub-dimensions of BITVÖA in the interaction of children with information and communication technologies. This study was prepared as a mixed method study.

Keyword: *Information and Communication Technologies Parent Measuring Tool; Parent; Data collecting*

BÖLÜM I

1.1.PROBLEM DURUMU

Teknoloji ve bilim alanındaki hızlı gelişmeler, aranan bilgiye en hızlı biçimde ulaşılmasını sağlamaktadır. Bilgiye, teknolojiye ve iletişime hızlı şekilde ulaşımın sağlanması kitle iletişim araçlarında değişime neden olmuştur. Geçmişte bilgi yalnız basılı ortamda üretilip paylaşılırken, günümüzde bireylerin bu bilgilere ulaşabilmesi bazı temel becerilere sahip olmaları ile mümkündür. Bilginin üretimi, paylaşılması, paylaşım ortamının çeşitlenmesi ve giderek karmaşık hale gelmesi ile günümüzde bilgiye ulaşmada teknoloji kullanımı önemli ve gerekli hale gelmiştir (Tor ve Erden, 2004; Yılmaz ve Özkan, 2013). Teknoloji, devamlı yenilenen ve değişen düzeyi ile yaşantımızda çokça yer almaktadır.

Eğitimde teknoloji kullanımı, çocukta problem çözme becerisini ve sanatsal duyarlılığı geliştirir. Ayrıca çocukların, gelişmiş teknolojilerle tanışmalarına fırsat vermiş olur (Arı ve Bayhan 2003). Teknolojinin okul öncesi dönem çocuklarının doğru şekilde kullanmalarının sağlanması sonucu yaratıcılık ve özgüvenlerinin gelişimine katkı sağlar (Haughland, 2000). Çocukların yaş gruplarına uygun, içeriğinde şiddet ve saldırganlık öğeleri bulunmayan, zekâ gelişimini destekleyecek şekilde planlanmış bilgisayar, tablet ve internet oyunları ebeveyn gözetiminde oynanması durumunda çocukların zihinsel gelişimlerine olumlu katkı sağlayabilir (Gündoğdu vd. 2016).

Bilgi iletişim araçlarının kullanımının giderek yaygınlaşması insan hayatına bir yönden katkıda bulunurken diğer yönden sağlığını olumsuz yönde etkileyebilir. Kullanım sürelerine bağlı olarak gözlerde yanma hissi, yorgunluk, kızarıklık, kaşıntı, sulanma gibi problemler oluşabilir. Omurgada, omuzlarda, sırtımızda dirseklerde, el bileğinde ve parmaklarımızda oluşabilecek şikâyetler yanında boyunda ağrı ayrıca sinirli olma hali gibi şikâyetler olabilir (Akt, Erenel vd, 2011). Sağlık yönünden yapılan bir araştırmaya göre okul öncesi dönem çocukların gün içerisinde televizyon izleme sürelerinin 2 saatten fazla olması sonucunda çocukların aşırı kilolu olmaları ve vücutlarındaki yağlanma arasında oldukça yüksek bir bağlantı olduğu bulunmuştur (Mendoza, Zimmerman ve Christakis, 2007; Akt, Sezgin ve Tonguç, 2016). Çocuklar oynadıkları oyunların temsili karakterleri ile bütünleşerek oyunun içerdiği şiddetten farkında olmadan etkilenmektedirler. Çocukların şiddet içeren oyunlar ile geçirdikleri süreç onların günlük yaşantılarında şiddet olan olmayan kavramlarını karıştırmalarına hatta şiddet öğesini sorun giderici bir yöntem olarak algılamalarına ve şiddet kullanmalarına neden olabilmektedir (Karaaslan, 2015). Bilgi iletişim teknolojileri arasında

yer alan bilgisayar ve internet ortamındaki oyunların içerdiği şiddet ögesinden dolayı özellikle çocuklarda kaygı bozuklukları, bilgisayarlara ve internete bağımlılık geliştirme, cinsel içerikler ile karşılaşma, sistemde kontrol edilemeyen içerikler gibi bazı olumsuz sonuçları bulunmaktadır (Hasebrink, Livingstone, Haddon, 2008; Çankaya ve Odabaşı, 2009). Ebeveynler ile çocukları üzerinde yapılmış bir araştırmanın sonucunda, çocukların internette olumsuz içerikler ile karşılaşmalarının ebeveynlerin tahmin ettiğiinden daha fazla olduğu, buna karşılık ebeveynlerin ise çocuklarının karşılaştığı olumsuz içerikleri umursamadıkları belirlenmiştir (Acar, 2015; Cho ve Choen, 2005).

Öğrenmeyi çözümlene ve yapılandırma yeteneğini ifade eden “Bilgi ve İletişim Teknolojileri”, günümüzde çok fazla karşılaştığımız hem çocuklar ve hem de yetişkinlerin günlük yaşantılarını önemli derecede etkisi altına alan bir kavramdır (Cook, 2001; Kaumbulu, 2011; Özel, 2013). Eğitim alanında bilgi iletişim teknolojilerinin kullanılması, teknoloji ile geliştirilmiş eğitim ortamları oluşturma, teknoloji kullanımını destekleyen yeni öğretim yöntemleri sağlama, gelenekselleşmiş olan eğitimci ve çocuk arasındaki ilişkileri değiştirerek eğitimin niteliğinin artmasını sağlamaktadır (Yazıcı, 2015).

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin okul öncesi eğitime katkısı ve okul öncesi eğitim sürecinde de uygulanmasının etkileri hakkında yurt dışında yapılan pek çok çalışma vardır (Konca, 2014). Ülkemizde ise bilgi ve iletişim teknolojileriyle ilgili kapsamlı çalışmalar yurt dışında yapılan çalışmalar ile kıyaslandığında çok azdır.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmada amaç; Okul öncesi dönem çocuklarının bilgi iletişim teknolojilerini kullanma durumlarını belirleyebilmektir.

Bu amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevaplar aranacaktır:

- 1- Çocuklar günlük yaşamlarında hangi bilgi iletişim teknolojileri ile etkileşim içerisindedir? (Tablo 2)
- 2- Çocukların BİT Becerileri İle İlgili Bulgular nelerdir? (Tablo 3)
- 3- Çocuklar bilgi iletişim teknolojilerini evin hangi bölümünde daha fazla kullanmaktadır? (Tablo 4)
- 4- Çocuklar bilgi iletişim teknolojilerini kullanırken kiminle birlikte olmaktadır? (Tablo 5)
- 5- Çocukların bilgi iletişim teknolojilerini günlük kullanım süreleri ne kadardır? (Tablo 6)

- 6- Çocukların yaş, cinsiyet gibi özellikleri ile velilerin yaş, cinsiyet, ekonomik durum gibi özellikleri bilgi iletişim teknolojilerini kullanma durumlarını etkilemekte midir? (Tablo 9-10-11)
- 7- Çocuklar bilgi iletişim teknolojilerinden olumlu /olumsuz nasıl etkilenmektedir? (Tablo 16)
- 8- Araştırmaya katılan ailelerin çocuklarının bilgi iletişim teknolojilerini kullanmaları ile ilgili görüşleri nelerdir?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Okul öncesi dönemde çocuklara verebileceğimiz en iyi imkânları sunarak onları geleceğe en iyi şekilde hazırlamak ve onları gelişen dünyaya ayak uydurmasını sağlayacak şekilde donatmak önemlidir. Küçük yaşlardan itibaren tablet, televizyon, video kamera gibi teknolojik aletleri çocukların kullanabiliyor olması günümüzde çok olağan bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüz çocuklarının bilgi iletişim teknolojilerini kolaylıkla kullanabilmesi sebebiyle özellikle okul öncesi dönemde bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma durumlarını incelemek, bilgi iletişim teknolojilerini kullanım sürecinde oluşabilecek bazı sorunları tespit etmek ve bu sorunlara çözümler üretilmesi gerekmektedir. Bu çalışma ile çocukların bilgi iletişim teknolojilerini kullanma becerileri ve teknoloji ile etkileşimlerinin düzeyi belirlenebilecektir. Bu sayede hazırlanacak eğitim programlarında teknolojiyi kullanarak gelişimlerini destekleyici etkinlikler hazırlanmasına rehberlik edecek bilgiler sağlanabilecektir. Bu çalışma ile ayrıca bilgi iletişim teknolojilerini çocukların gelişimine katkı sağlayacak şekilde kullanmak isteyen eğitimcilere ve ebeveynlere bakış açısı kazandırılması amaçlanmaktadır.

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

- 1- Bu araştırma, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Uşak il merkezindeki sekiz anaokulunda öğrenim gören çocukların ebeveynlerinden elde edilen bulgularla sınırlıdır.
- 2- Gelişen teknolojisi ile birlikte evlerde iş yerlerinde okullarda kullanılan teknolojik aletlerde çeşitlilik artmıştır. Bu araştırma sürecinde bilgi iletişim teknolojilerinin okul öncesi dönem çocuklarının kullanımlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Ancak hakkında bilgi toplanmak istenen bilgi iletişim teknolojileri;

bilgisayar, televizyon, cep telefonu, robot oyuncaklar, oyun konsolları, tablet, dijital fotoğraf makinesi ve video kamera ile sınırlı tutulmuştur.

1.5. VARSAYIMLAR

Araştırmaya katılan anne babaların araştırma esnasında kullanılacak ölçme araçlarına ve yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorulara araştırılan konuyla ilgili gerçek durumu yansıtan cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

1.6. TANIMLAR

- 1- BİT; Bilgisayar, donanım yazılım, cep telefonu, televizyon, radyo uydu sistemleri uzaktan eğitim veya video konferansı gibi iletişim cihaz ve uygulamalarını kapsayan iletişim amaçlı kullanılan uygulamalarının tamamını içeren bir kavramdır (Rouse, 2005).
- 2- Karma Araştırma: Araştırmayı yapan kişinin bir çalışma veya birbirini tamamlayacağı düşünülen çalışmaların içerisinde yöntem olarak nicel ve nitel yöntemi bir arada kullanması, çalışmanın bütününe bakıldığında yaklaşım ve kavramları bir araya getirerek çalışmasını tamamlanması Karma Araştırma Modeli olarak tanımlanır (Creswell, 2003).

BÖLÜM II

2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Okul Öncesi Eğitim

Eğitimin hayatımızdaki yerinin oldukça önemli olduğu bir gerçektir. Eğitim yaşamın tümünü içine alan ve devamlılık gösteren bir süreçtir. Eğitim, yapılandırılması açısından ikiye ayrılmaktadır: Formal ve İnfomal eğitim. Formal eğitim, öğrenen için önceden belirlenmiş olan hedef ve hedef davranışlara ulaşması için planlı ve programlı olacak şekilde uzman denetiminde verilen eğitim şeklidir. İnfomal eğitim ise öğrenen için herhangi bir plana ve programa ihtiyaç duymadan bireyin yaşadığı çevre ile etkileşimi ile birlikte kendiliğinden oluşan ve gelişen bir eğitim şeklidir. Eğitimin planlı ve yapılandırılmış olarak önceden belirlenmiş olan bir program içerisinde düzenlenerek verilen ilk aşaması okul öncesi eğitim sürecidir. Okul öncesi eğitim, bireyin hayatı boyunca devam edecek olan eğitim sürecinin ilk basamağını oluşturması nedeniyle oldukça önemlidir (Fidan, 1985).

Gelişmiş ülkeler geleceğini garanti altına almak, gelecekte ihtiyaç duyacakları insan gücünü planlı bir şekilde yetiştirebilmek için eğitimin her basamağına fazlası ile önem vermekte, bu yüzden eğitime diğer alanlara göre daha fazla kaynakları bulunmaktadır (Kale, 2010). Eğitim süreci içerisinde çocukların toplum ile bütünleşmesi ve topluma yararlı bireyler olarak yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu hedefe okul öncesi dönemden itibaren çocukların kazanması gereken temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların nitelikli bir eğitim ile verilmesiyle ulaşılabilir (Akyüz, 2011). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi'ne (1959) göre çocuğa, eşitlik temeli üzerinde yeteneklerini, yargı gücünü, genel kültürünü geliştirmeye yarayacak ve manevi ve toplumsal sorumluluk duygularını gelişmesine katkı sağlayacak ve topluma faydalı bir birey olmasını sağlayacak eğitim verilir. Dünyanın neresinde doğmuş olursa olsunlar, bütün çocuklar, bedensel zihinsel ve ruhsal olarak sağlıklı bir şekilde yetiştirilme, ilgileri ve yetenekleri yönünde en üst düzeye kadar ilerleme hakkına sahiptirler. İşte bu nedenlerden dolayı eğitimin ciddi, bilimsel ve planlı bir şekilde yapılması, düzenlenmesi ve çocukların ilgi ve yeteneklerine uygun alanlara yönlendirilmesi gerekir. Okul öncesi sürecinde verilen eğitim, bütün eğitim sisteminin en önemli ilk aşamasıdır (Yılmaz, 2003).

2.2. Okul Öncesi Eğitimin Tanımı

Okul öncesi eğitim için uzmanların yapmış oldukları çeşitli tanımlar vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

“Okul öncesi eğitim; çocukların, bireysel farklılıklar, bireysel gelişim özellikleri ve yeteneklerinin dikkate alınarak sağlıklı bir şekilde duygusal, sosyal, fiziksel ve zihinsel yönden gelişimlerinin desteklenerek yaratıcılıklarının ortaya çıkmasının sağlandığı olumlu kişilik özelliklerinin oluşması için temellerinin atıldığı ve çocukların özgüven duygularının gelişimine katkı sağlayan bir eğitim sürecidir” (Zembat, 1992).

XIV. Milli Eğitim Şurası’nda (1993), “Okul öncesi eğitimi, 0-72 ay grubundaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı çevre imkânları sağlayan, onların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini destekleyen, kendilerini toplumun kültürel değerleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan, temel eğitimin bütünlüğü içerisinde yer alan bir eğitim sürecidir.” şeklinde okul önce eğitimin tanımı yapılmış ve kapsamı ifade edilmiştir.

Oğuzkan ve Oral’a (1997) göre ise *“doğumdan, ilkokulun başlangıcına kadar olan çocukluk yıllarını içine alan, bu yaş çocuklarının bireysel özelliklerine ve gelişimsel düzeylerine uygun, zengin uyarıcı çevre olanakları sağlayan, onların tüm gelişmelerini toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda, en iyi biçimde yönlendiren bir eğitim sürecidir.”* Olarak okul öncesi eğitimi tanımlamışlardır.

Aral, Kandır ve Can Yaşar’ın tanımına göre (2000) okul öncesi eğitim; *“çocuğun doğduğu günden ilkokula başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli bir yeri olan, bedensel, psikometrik, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, verilen eğitimle kişiliğin şekillendiği gelişim ve eğitim sürecidir”*.

Okul öncesi eğitim, “0–72 aylık çocukların, tüm gelişimlerini, toplumun kültürel değerlerini benimsemelerini sağlayarak, duygularının gelişmesini ve algılama yeteneklerini arttırarak, akıl yürütme becerileri kazanmasında çocuğa destek olan ve yaratıcılığının gelişmesine katkı sağlayan, kendilerini ifade edebilmesini ve öz denetim becerilerini kazanmasını destekleyen planlanmış bir eğitim” olduğunu belirtmektedir (Yılmaz (2003).

Bir başka tanımda, 0–6 yaş aralığında bulunan çocukların çok boyutlu olacak şekilde gelişimlerinin desteklenerek, yaşamları boyunca devam edecek olan öğrenmenin ilk temellerinin atıldığı, belirlenen plan ve program çerçevesinde uygulanan bir eğitim süreci olarak belirtmektedir (Tuğrul, 2006).

Yukarıda verilen tanımlara bakıldığında bu tanımlarda okul öncesi eğitime yönelik ortak noktalar bulunmaktadır. Bu ortak noktalar; çocukların bedensel gelişim, zihinsel gelişim, dil gelişimi ve sosyal-duygusal açıdan gelişimlerini destekleyici, bireysel farklılıklarını gözeterek, zengin uyarıcılar ve zengin çevre imkânı sağlayan ve çocukları toplumun kültürel değerlerini benimsemeleri için yönlendiren, yaşantısının ilerleyen dönemi için zemin oluşturacak eğitim süreci olduğudur.

Ülkemizde, okul öncesi eğitim kurumlarının amaçları Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve ilkeleri doğrultusunda belirlenmektedir. Okul öncesi eğitimin görevleri ve amaçları Türk Milli Eğitim sisteminin genel amaçları doğrultusunda şu şekilde belirtilmiştir (MEB, 2013):

- Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak,
- Şartları uygun olmayan çevrede yetişen, gelir durumları düşük ailelerin çocuklarının yararlanabileceği ortak bir yetişme ortamı oluşturmak,
- Onların ilkokula hazır olmalarını sağlamak
- Çocukların beden, zihnen gelişimine katkı sağlamak ve iyi alışkanlıklar edindirmek.

Okul öncesi eğitim dönemi için evrensel amaç olarak onaylanan görüşler OMEP'in (Dünya Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Örgütü) başkanlığını yapmış eğitimci Gaston Mialeret (Mialeret, Akt. Oktay, 1999) tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

Toplumsal amaçlar:

- Çalışan annelerin çocuklarının bakımını sağlamak,
- Her çocuğun eğitim hakkını sağlamak ve çocukların bireysel olarak gelişimlerine katkı sağlamak,
- Çocukların aynı yaş grubundaki akranları ve eğitim ortamında bulunan farklı kişilerle ilişki içinde bulunmasına aynı zamanda sosyalleşmesine destek olmak,

Eğitici amaçlar:

- Çocukların fiziksel ve duyuşsal olarak gelişimine katkı sağlayarak duyu organlarını eğiterek çevresine olan duyarlılığının artmasını sağlamak.

Gelişimsel amaçlar:

- Çocukların bilişsel, zihinsel gelişimine katkı sağlayarak gelişimi ile ilgili deneyim ve kazanımlarına önem vermek.

Okul öncesi eğitim programında genel amaçlar ile birlikte, okul öncesi eğitim sürecinin nasıl olması gerektiği, verilecek eğitimin niteliği ve eğitim süreci içerisinde dikkat edilmesi gereken ilkeler on sekiz madde olarak belirtilmiştir. Bu ilkeler şunlardır (MEB, 2013):

1. Okul öncesi eğitim çocukların sosyal duygusal yönden gelişimlerini dil ve bilişsel gelişimlerini, motor becerilerini desteklemeli, öz bakım becerileri kazandırmalı ve onların ilkokula hazır olmalarını sağlamalıdır.

2. Okul öncesi eğitimi çocuğun bireysel gereksinimlerine ve de bireysel farklılıklarına uygun olmalıdır

3. Eğitim süreci içerisinde çocukların bildiği yerden başlanmalı çocukların deneyerek öğrenmesi için fırsat verilmelidir.

4. Türkçeyi doğru ve güzel ifade ederek konuşmaları için gerekli olan özen gösterilmelidir.

5. Okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenme ortamları çocukların tüm ihtiyaçlarını karşılayabilecek demokratik eğitim anlayışına uygun ortamlar olacak şekilde planlanmalıdır.

6. Etkinliklerin düzenlenmesi sürecinde çocukların ilgileri ve ihtiyaçlarının yanı sıra bulunulan çevre ve okulun imkânları dikkate alınmalıdır.

7. Bu yaş grubunda bulunan çocukların en uygun öğrenme yöntemi oyun yolu ile öğrenmedir. Düzenlenen etkinliklerin oyun temelli olmasına dikkat edilmelidir.

8. Çocuklar ile iletişim kurarken çocukların kişiliğine zarar verecek şekilde davranılmamalı, çocuklara aşırı baskı ve kısıtlama uygulanmamalıdır.

9. Çocukların kendi duygularının yanında başkalarının da duygularını fark etmesi desteklenmelidir.

10. Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik programların hazırlanması sürecinde ailelerin ve içerisinde yaşanan çevrenin özellikleri dikkate alınarak hazırlanmalıdır.

11. Okul öncesi dönem çocuklarının hayal güçleri, yaratıcılıkları ve eleştirel düşünme becerileri, iletişim kurma becerileri, duygularını ifade etme davranışları geliştirilmelidir.

12. Çocukların bireysel olarak bağımsız davranışlar geliştirmeleri desteklenmeli, yetişkin desteğine ihtiyacı olduğunda yetişkin desteği, yetişkin rehberliği ve yetişkinin güven verici yakınlığı sağlanmalıdır.

13. Okul öncesi eğitimin süreci ile rehberlik hizmetleri birlikte yürütülmelidir.

14. Çocukların gelişim süreçleri ve okul öncesi eğitimi programının düzenli olarak değerlendirilmesi yapılmalıdır.

15. Okul öncesi eğitim sürecine çocukların etkin katılımı yanında ailenin de eğitim sürecine etkin katılımı sağlanmalıdır. Eğitim sürecinde çocuklar kendine saygı duymayı, kendine güven duymayı, öz denetim becerilerini kazanmalıdır.

16. Okul öncesi eğitim süreci çocuklara sevgi, saygı duyma, iş birliği yapabilme, sorumluluk alma, hoşgörülü olma, yardımlaşma, birlikte çalışma ve paylaşmak gibi duygularının gelişmesini ve davranış olarak kazanmalarına destek olmalıdır.

17. Değerlendirme sonuçları çocukların gelişiminin takibi, öğretmenin mesleki gelişimine katkı sağlaması ve programın geliştirilmesi amacı ile etkin olarak kullanılmalıdır.

18. Okul öncesi eğitim, çocuğun kendine saygı duymasını sağlamalı kendine olan güven duygusunun gelişmesi sağlamalı; çocuğa özdenetim becerisi kazandırmalıdır.

2.3. Okul Öncesi Eğitimin Gerekliliği

Teknoloji ve bilim alanındaki her türlü yenilik ve gelişme aile yapısını, aile içi ilişkileri ve buna bağlı olarak toplum düzenini değiştirmektedir. Aile yapısındaki değişikliklere paralel olarak anne-babaların rol ve sorumluluklarında da değişiklikler meydana gelmiştir. Aile yapısında oluşan değişimler sebebi ile toplumsal yapı içindeki aileler, sosyal ve kültürel olarak çocuklarının bazı gereksinimlerini karşılamakta zorlanmaktadır. Özellikle 0-6 yaş içine alan dönemde, çocuğun gelişim sürecine uygun olarak bazı gelişim özelliklerini edinebilmesi için ailede verilen eğitim her zaman yeterli olmamaktadır (Katrancı, 2014). Dolayısı ile okul öncesi eğitim gelişen teknoloji ile birlikte çocuklarımız için ihtiyacı haline gelmiştir.

Okul öncesi eğitim, toplum ve ülke geleceği açısından sağladığı faydalar düşünüldüğünde, bu eğitim basamağının sadece 0-6 yaş çocukları için değil tüm toplumu çok yakından ilgilendirdiği görülmektedir. Okul öncesi eğitimin çocukların bireysel gelişimine sağladığı katkılar çok önemlidir. Bir çocuğun gelişim sürecinde sağlıklı ve iyi beslenmesi kadar ailesinde gördüğü, yaşadığı sevgi ve merhamet duygusu çocuğun ruhsal yönden gelişimine olumlu katkı sağlamaktadır (Sezer ve Yoleri, 2015). Ayrıca önemli olan bir başka nokta bireyin fiziksel, sosyal, bilişsel, dil gelişimini destekleyebilecek ortamlar sağlanmasıdır. Okul öncesi eğitim sürecinde çocukların oynadıkları oyunlar ve katılım sağladığı etkinlikler aracılığıyla kendi yeteneklerinin farkına varan çocuklar dinlemeyi, başkaları ile iletişim

kurmayı ve paylaşmayı öğrenmektedir. Çocukların sosyal becerilerinin gelişmesinde önemli katkıları olan okul öncesi eğitim sürecinde çocuklar yaşadıkları aile ortamının dışında kalan hayatı tanımakta, okuldaki kurallardan başlayarak toplum kurallarını öğrenmeleri sağlanmaktadır.

Okul öncesi eğitimin amaçlarından bir diğeri çocukların ilköğretim birinci sınıfa başlangıç için hazır olmalarını sağlamaktır. Araştırmalar, okul öncesi dönemde bir eğitim kurumunda eğitim alan çocuklar ile bu kurumlar ile tanışmamış çocuklar arasında belirgin farklılıklar olduğunu göstermektedir. Okul öncesi eğitim almak için bir eğitim kurumuna devam eden çocukların hiçbir kurumdan eğitim almayan çocuklara göre ilköğretime uyumlarının ve hazır bulunurluk düzeylerinin daha yüksek olduğu araştırmalarla da ortaya konmuştur (Yolcu ve Tanış, 2014). Okul öncesi dönemde çocukların okuma yazma becerilerinin gelişebilmesi, bu dönemdeki çocukların dil gelişimine uygun eğitimin verilmesine bağlıdır. Bu dönemdeki çocukların dil gelişimlerinin desteklenmesi çocukların kelimeler ve nesnelere arasındaki ilişkiyi daha iyi anlamlandırmalarını sağlamaktadır. Dil gelişimleri desteklenen çocuklar konuştukları dili daha iyi anlayabilmekte aynı zamanda konuştukları dil ile ilgili farkındalık becerilerini de geliştirmektedirler. Yapılan araştırmalara göre okul öncesi eğitimi alan çocukların matematiksel ve soyut düşünebilme becerileri yönünden de okul öncesi eğitim almayan çocuklara oranla daha ileri düzeyde olduklarını ortaya koymuştur. Okul öncesi eğitim öncelikle bireye sonrasında ise hem aileye ve hem de topluma önemli katkılar sağlamaktadır (Katrancı, 2014).

2.4. Bilgi Ve İletişim Teknolojileri (BİT)

Bir ülkenin kategori olarak birinci sınıf ülke olarak belirlenebilmesi için ülkede bilgi iletişim teknolojilerinin gelişmiş olması gerekmektedir. Bilgi iletişim teknolojilerinde geri kalmış bir ülke ise üçüncü sınıf ülkeler kategorisine dahil edilmektedir. Bundan dolayı teknolojinin her alanda önemi her geçen gün artmaktadır. Tıp, haberleşme, bilim, ulaşım, üretim, eğitim, savunma ve sanayi gibi birçok alanda bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımı önemli hale gelmiştir. İhtiyacımız olan veya olmayan birçok bilgi bilgisayarlarımızdan anında bulunabilmekte, cep telefonu ile kişiler nerede ve hangi şartlarda olursa olsun rahatlıkla görüşmelerini yapılabilmektedir. Sosyal ağlar yoluyla e-posta kullanılarak haberleşmek daha kısa sürede mümkün olabilmektedir. Bilgi iletişim teknolojilerinin günlük hayatımıza getirdiği kolaylıklar sayesinde hayatımızın vazgeçilmezi haline getirmiştir. Gün geçtikçe

gelişen bilgi iletişim teknolojilerinin insanlar için iyi yönleri olduğu kadar olumlu olmayan yönleri de tartışılmaktadır (Tamyiğit, 2015).

Günümüzde bilgi iletişim teknolojileri hayatımızda önemli bir yer tutmaktadır. Bilgiye ulaşmak, iletişim kurmak, çevremizi elektronik/dijital araç ve gereçler kullanarak etkilemesini sağlayan her şey bilgi iletişim teknolojisidir (Siraj-Blatchford ve Siraj- Blatchford, 2003).

Başka bir tanımda ise bilgi iletişim teknolojilerinin çeşitli şekillerine vurgu yapılmıştır. Bilgi iletişim teknolojileri televizyon, radyo, bilgisayar, cep telefonu, uydu sistemleri, ağ donanım ve yazılımları ve uydu sistemleri, video konferans ve uzaktan eğitimde dahil olmak üzere bütün iletişim cihazlarını ve uygulamalarını içermektedir (Rouse, 2005).

Yaşadığımız dönemde çocukların ev ve okul ortamında gelişen teknolojiyi çok yaygın olarak kullandıkları, teknoloji ile iç içe oldukları gözlenmektedir. Günümüz toplumunda farkında olmasak da dijital ortam çocuklarımızı onların yaşantılarını ve alışkanlıklarını kesinlikle etkilemektedir. Bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımı ev ortamında ve eğitimde yaygın bir duruma gelmiştir (Yazıcı, 2015). Gün geçtikçe artan BİT kullanımı bilgiye ulaşmada basit ve hızlı erişim sağlamaktadır. Ayrıca iletişim sürecini daha kolay hale getirmektedir. Bilgi iletişim teknolojileri aynı zamanda çocukların yapabildikleri veya yapamadıklarını deneyerek görmelerini ve yeni öğrenmeler geliştirmelerine destek sağlar (Lepicnik ve Samec, 2012).

Çocuklar teknoloji içeren aletler kullandıklarında dünyayı tanıma, doğru bilgiye ulaşma ve bilgiyi yorumlayabilme, kişisel bilgilerini düzenleyebilme, benlik saygısı kazanma, soyut düşünme becerisi kazanma, karmaşık iletişim ile meta-iletişim becerilerini geliştirebilme, duygularını yönetmeyi öğrenebilme, yaşadıkları toplumun bireysel olarak belirlediği rolleri ve toplum kurallarını keşfetme becerilerini kazanırlar (Kaumbulu, 2011).

Teknolojik araçların eğitimde kullanılması eğitimden en üst düzeyde fayda sağlamak amacıyla yapılmaktadır. BİT'i okul öncesi eğitime entegre etmek için artan bir talep vardır. Mishra ve Joseph (2012) bu talebin ve BİT'in okul öncesi eğitim için önemini aşağıdaki üç gerekçe ile açıklamışlardır:

1. BİT çocukların yaşadığı çevreyi ve insanları etkilemektedir. BİT çocukların öğrenmelerinin fiziksel ve sosyal dünyasının önemli bir parçasıdır. BİT çocuğun çevresinde bulunan ebeveynlerinin, aile üyelerinin, bakıcıların veya okul öncesi eğitimcilerin özel ve çalışma hayatlarının bir parçasıdır.

2. BİT okul öncesi eğitimde çocuğun öğrenmelerini oyun deneyimleri ile desteklemek ve zenginleştirmek; eğitimcilerin profesyonel öğrenmelerini ve kişisel gelişmelerini desteklemek ve güçlendirmek, okul öncesi eğitim kurumları, ebeveynler ve okul öncesi eğitimle ilgili insanların iletişimlerini ve ilişkilerini desteklemek ve güçlendirmek için yeni fırsatlar sunar.

3. BİT'in gelişimi ve eğitim politikasına, eğitim programına ve eğitim uygulamasına entegrasyonu. BİT ve e-öğrenme ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde önemli hale gelmiştir. Ancak okul öncesi eğitimde aynı durum söz konusu değildir.

2.5. Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Bit İle Tanışmaları

Teknolojinin son yıllardaki hızlı gelişimi birçok alana olduğu gibi eğitim alanına da yansımış ve eğitim alanında da değişimlere sebep olmuştur. Bilgisayarların eğitim sürecine dahil edilerek kullanılmasını son yirmi yılın eğitim alanında oluşan en büyük gelişimi olduğu söylenebilir (Dodge ve Colker, 1995).

Çocukların erken yaşta teknoloji kullanımları konusundaki çalışmalar, okul öncesi dönem çocuklarının fiziksel gelişim, duygusal gelişim, dil gelişimi ve bilişsel gelişimleri açısından gelişen teknolojinin çocukların gelişimsel süreçlerini nasıl etkilediğini araştırmakta ve tartışmaktadır (Doğan, 2016; Yücelyiğit ve Aral, 2016).

Günümüzde çocuklar neredeyse dünyaya geldikleri an itibariyle teknoloji ile tanışmakta ve çok küçük yaşlarda telefon, televizyon, bilgisayar gibi teknolojik aletleri kullanmaya başlamaktadırlar. Artık bilgi iletişim teknolojileri modern dünyadaki çocukların yaşantısının bir parçası haline gelmiştir. Bu teknolojik aletlerin hepsine günlük yaşamında sahip olamayan çocuklar süper market, alışveriş merkezleri veya bankalarda teknolojiyle karşılaşmaktadırlar (Haughland, 2000). Bir başka şekilde ifade etmek gerekirse günümüzde çocuklar, birçok teknolojik aleti tanıyarak okula başlamakta, doğdukları andan itibaren araba ve uçak ile seyahat edebilmekte, bir yetişkin ile birlikte bankamatikten para çekebildiğinde, televizyonu kumanda ile açma kapama yapabilmekte, çamaşır makinesini çalıştırabilmekte veya en azından bütün bu teknolojik eylemleri gözlemleyerek teknolojiyi tanımaktadır.

2.6. Bilgi İletişim Teknolojilerinin Kullanımının Gelişim Dönemlerine Etkisi

2.6.1. Bilgi İletişim Teknolojisinin Dil Gelişimine Etkisi

Çocukların dil gelişimlerine katkı sağlamak için onlara hikâye anlatmak, birlikte resim çizmek ve boyama yapmak, oyun oynamak ve yetişkinlerle karşılıklı sohbet etmeleri önemli etkinliklerdir (Akkoyunlu, 2002, Novick, 1998, Tuğrul, 2002). Gelişen teknolojinin sağladığı motivasyon ve imkanlar çocukların dil gelişimlerinde önemli destek sağlayıcı olabilir. Bilgisayarların gelişmesi ile hazırlanan uygun yazılımlar sayesinde çocuklar kendilerinden beklenen düzeyden karmaşık ve daha uzun cümleler kurabilir ve beklenenden daha akıcı konuşabilirler. Çocuklar bilgisayar ekranında çizdikleri resmi, hareket ettirdiği objeyi ya da ekranda gördüğü çizgi kahramanları ekran üzerinde yaptıkları her şeyi, anlatma eğilimindedir ve bundan da büyük keyif alırlar. Bunların yanında bazı bilgisayar oyunlarının çocuklarda dil becerisini arttırabileceği de öne sürülmektedir (Kearney, 2007).

2.6.2. Bilgi İletişim Teknolojisinin Psiko-Motor Gelişime Etkisi

Çocukların motor becerileri çeşitli etkinlikler yolu ile geliştirilebilir. Bilgisayarlarda hazırlanacak uygun yazılımların uygun koşul ve süre ile kullanılması çocukların motor gelişimine katkı sağlayabilir. Örneğin küçük kas becerileri, fareyi tıklama, hareket ettirme veya klavye kullanma ile geliştirilebilir. El göz koordinasyonu, imleci ekranda istenilen yere sürüklenme veya koyma ile gelişebilir. Ekrandaki hareketleri izleyerek de görsel becerileri gelişir (Akkoyunlu ve Tuğrul, 2002).

2.6.3. Bilgi İletişim Teknolojisinin Bilişsel Gelişimine Etkisi

Gelişen teknoloji çocuklara zihinsel deneyimler, somut ve kişisel yaşantılar sağlamaktadır. Ayrıca gerçek yaşamda karşılaşamayacağı olanaklar sunmakta ve düşünme becerilerini aktif hale getirmektedir (Clements, 1999). Çocuklar bilgisayarlarda yapmaları istenen görevi bireysel olarak yapabilmeleri sonucu kendi kendilerine düşünme yeteneklerini geliştirebilirler (Papert, 1980). Okul öncesi dönem çocuklarının bilgisayar kullanmaları yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme gibi üst düzey becerilerinin gelişimini desteklemektedir (Siraj-Blatchford ve Siraj-Blatchford, 2001). Aral ve Ayhan'a göre (2003) erken çocuklukta bilgisayar kullanımı çocuklarda kısa süreli belleğinin gelişmesine, öğrenilenlerin pekiştirilmesine, problem çözme yeteneğinin gelişmesine yardımcı

olabilmektedir. Öte yandan bilgi iletişim teknolojilerinden biri olan televizyon ile ilgili yapılan çalışmalar okul öncesi dönem çocukların yaşlarına uygun televizyon programlarını takip etmelerinin zihinsel gelişimlerini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur (Göksu, 2004).

2.6.4. Bilgi İletişim Teknolojisinin Sosyal ve Duygusal Gelişime Etkisi

Teknolojinin çocukların sosyal ve duygusal gelişimine etkilerini incelediğimizde; Çocukların bilgisayar kullanımları konusunda uygun koşullar sağlandığı takdirde, motivasyonu arttırdığı, sosyal ve duygusal gelişime katkı sağladığı ifade edilmektedir (NAEYC, 1996). Bilgisayarda yapmaları istenen bir işi tamamlayarak sorumluluk alma becerilerini geliştirmelerini sağladığı gibi, iş birliği yaparak çalışma ve paylaşma becerilerini de geliştirmektedir. Liderlik rolü almalarını paylaşımlarını ve daha girişimci olmalarını destekler (Clements, 1994; Haughland ve Wright, 1997).

Bilgi iletişim teknolojilerinin ayrıca uygun koşullar ve uygun yazılımlar kullanıldığı zaman sosyal etkileşimi hızlandıran etkisi vardır (Clements ve Natassi, 1993). Çocuklar arasında etkileşimi sağlayabilmek için uygun şekilde bilgisayarların sınıflara yerleştirilerek tek bir bilgisayarı birden fazla çocuğun dönüşümlü şekilde bilgisayarı kullanmaları sağlanır ise, çocukların birlikte çalışma ve grup içinde bilgilerini paylaşmayı öğrenebilirler.

2.7. Bilgi İletişim Teknolojisinin Öğrenmeye Eğitime Katkısı

Gelişen teknoloji çocukların yeni bilgiler öğrenmelerini sağlar ve daha sonra öğrendikleri bilgiler ile yeni ürünler ortaya koymaları için fırsatlar sunar. Teknoloji çocukların farklı öğrenme ortamlarını görerek, bireysel farklılıkları ve öğrenme stillerine göre öğrenmelerini destekler. Çocukların bireysel ilgi ve ihtiyaçlarına göre öğrenmelerine yardımcıdır (Clements, 1999). Okul öncesi dönemde bilişsel gelişim için uyarıcılar önemlidir. Okul öncesi dönem çocuklarının eğitimi sürecinde teknolojinin kullanılması çocuklara farklı ve zengin uyarıcılar sunarak çocukların bilişsel gelişimlerini olumlu bir şekilde etkileyecektir.

2.8. Model Alma Yoluyla Öğrenme

Bireyler birçok davranışı modelleme yoluyla öğrenilebilir. Çocuklar anne ve babalarını, yakın çevresindeki arkadaşlarını, öğretmenini gözlemleyerek öğrenmektedirler. Çocukların gelişimlerinde ilk ve en etkin rol modelleri anne babalarıdır. Okul öncesi döneminde çocuklar birlikte yaşadığı anne ve babasının etkisi altındadır. Bu dönemde

çocuklar sosyal çevrenin kazandırdığı bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklarını geliştirirken çevre olanaklarından olumlu veya olumsuz yönde etkilenebilirler. Zengin uyarıcıların bulunduğu ortam ve sosyal çevrede yetişen çocukların öğrenme hızının arttığı, öğrenme alanlarının genişlediği gözlenmiştir (Maccoboy ve Mnookin, 1992). Anne ve babanın birçok özelliği (ilgileri, eğilimleri, duygusal özellikleri vb.) dolaylı veya doğrudan çocukları etkileyebilir. Örneğin annelerin ve babaların kitap okuma, sanat spor gibi alışkanlıkları bulunması çocukların da bu alanlarla ilgilenmelerinde, bu alanlarda tercihler yapmalarında etkilidir (Jalongo, 1993). Aynı şekilde anne ve babaların teknoloji kullanım süreleri ve teknolojik aletler ile ilgili alışkanlıklarının ve teknolojinin günlük yaşantımızda sağladığı olanakların çocuklarımız tarafından erken yaşlarda farkındalıklarının ve tercihlerini arttırmada etkili olabilir.

Bilgi iletişim teknolojilerini kontrollü bir şekilde kullanma özelliği kazanmış olması çocuğun aldığı mesajları bilinçli olarak çözümlemesini, bilgi iletişim teknolojilerinden doğru bir şekilde yararlanmasını ve olumsuz etkilenmesini önleyecektir. Küçük yaştaki çocukların bilgi iletişim teknolojilerini fayda sağlayacak ölçüde ve kontrollü olarak kullanabilmeleri için ailesinin model olması önemlidir (Kalan,2010).

2.9. Okul Öncesi Eğitimde Bilgi İletişim Teknolojilerinin Kullanımı

Bilgi iletişim teknolojilerinin okul öncesi eğitimde aktif olarak kullanılması tartışılmaktadır. Teknolojinin doğru şekilde kullanılması, teknolojinin okul öncesi programlar ile programların da teknoloji ile bütünleştirilmiş olması ve her çocuk için düzenlenmesi gerekmektedir (Haugland, 2000).

Bu dönemde eğitimde teknolojinin kullanımının çocukların fiziksel aktivitelerini azaltacağı, sosyal ortamlardan uzaklaştıracağı, doğal ortamlarda yapılacak etkinlikleri azaltacağı, müzik, dans, sanat gibi sosyal becerileri çocukların gözden kaçırma tehlikesinin olacağını belirtmektedir.

Eğitim aşamalarına bakıldığında ise okul öncesi eğitim süreci içerisinde en çok kullanılan bilgi iletişim teknolojisinin bilgisayar ve televizyon olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra bilgi iletişim teknolojilerinin ürünleri olan projektör, radyo, teyp, elektronik oyuncaklar, tepegöz, kamera, fotoğraf makinesi, fotokopi makinesi gibi araçlar ve

teknolojilerde uygun şekilde kullanıldığında okul öncesi eğitim sürecini daha etkili kalıcı öğrenmeler sağlayacaktır (Sayan, 2016)

Gelişen teknolojiye bilgisayar bütün teknolojileri kendi bünyesinde toplamış teknolojik bir araçtır ve üç yaşından itibaren birçok çocuk kullanabilmektedir (Haughland, 1999). Bilgisayarların çocukların öğrenmelerini desteklediği, kolaylaştırdığı aynı zamanda bilişsel, sosyal-duygusal, psikomotor ve dil gelişimi alanlarında gelişimlerini desteklediği belirtilmektedir. Bilgisayarlar eğitim etkinliklerinde kullanıldığında gerçek hayatla bütünleştirilmiş çalışmalar yapılmasına olanak sağlamaktadır. Etkinliklerini bilgisayar kullanarak yapan çocukların kendilerine güven duygularının daha fazla geliştiği öğrenmelerinde bireysel olarak sorumluluk aldıkları bu çocukların problem çözme becerilerini geliştirdiği belirtilmektedir (McCarick ve Xiaoming, 2007).

Bilgi iletişim teknolojilerinden televizyonun eğitimde kullanılması farklı duyuları harekete geçirmesinden dolayı uygun olduğu düşünülmektedir. Kolaylıkla ulaşılabilir olması okul öncesi dönem çocuklarının gelişim dönemlerine olumlu katkı sağlamaktadır. Çocukların öğrenmelerini eğlenceli hale getirmekte gerçek hayatta sağlanamayacak olan görsel yaşantılar görülmektedir. Zimmerman ve arkadaşları (2004), televizyonun çocuklar üzerinde olumlu etkilerini ortaya koymuşlardır. Yine bilgi iletişim teknolojilerinden olan video kamera ve fotoğraf makineleri okul öncesi eğitim süreci içerisinde dil eğitimi, oyun etkinliği, müzik, sanat ve okuma yazma alıştırmaları etkinliklerinde kullanılabilir. Çocukların okul içinde yaptıkları etkinliklerini kaydederek ailelere sunmak veya nadir ve ilginç olayların kaydedilerek ailelerin izlenimine sunmakta kullanılmaktadır. Video kameralar bilgisayarlarla birlikte kullanıldığında işlevlerini artırmaktadırlar. Kameralar okul öncesi eğitim sürecindeki aileleri yapılan etkinliklerden haberdar olmalarını sağlamak ve çocukları fotoğraf veya kamera görüntülerini izleyerek ödüllendirmek amacı ile kullanılmaktadırlar. CD'ler video kayıtlarının depolandığı istediğinizde kullanılarak kayıtların izlenebildiği teknolojik araçlardandır. Bilgi iletişim araçları okul öncesi programlarda kullanıldığında çocukların katıldığı etkinlikleri daha heyecanlı ve eğlenceli hale getirebilmekte ve kalıcı olabilecek öğrenme yaşantıları sağlamaktadır (Arı ve Bayhan, 2000).

BÖLÜM III

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesine yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırma karma yöntem araştırması niteliğinde düzenlenmiş olup veri toplama sürecinde anket yöntemi ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Karma yöntem araştırmaları, araştırma yapan kişinin yapmış olduğu araştırmanın bir aşamasında, bir çalışma veya birbiri ardına yapılarak bir bütün oluşturabileceği düşünülen kavramların çalışma içerisinde hem nitel yöntem hem de nicel yöntemin, yaklaşım ve kavramları birlikte kullanması olarak tanımlanmıştır (Büyüköztürk ve diğ., 2008; Creswell, 2009). İki yaklaşımın bir arada kullanılması, problemin daha iyi anlaşılması ve açıklanması aşamasında önemli katkı sağlamaktadır (Creswell, 2009). Creswell'e (2009) göre, araştırmacılar karma yöntemi kullanmak istiyorlarsa ilk olarak, nicel ve nitel verilerin toplanma sürecinde nasıl sıralama yapılarak toplanacağına karar vermelidir. Bunu yaparken de araştırma yapan kişinin amacı önemlidir. Daha sonra, bu tekniklerden hangisine daha fazla yer vereceğine karar vermelidir. Üçüncü aşamada, nicel ve nitel yöntemlerle toplanan verileri bütünleştirebilmelidir. Dördüncü olarak, araştırmanın çerçevesini oluşturacak kuramsal bir bakış açısı oluşturmalıdır.

Araştırmada karma yöntem desenlerinden "Açımlayıcı Sıralı Desen" kullanılmıştır. Araştırma birbirini takip eden iki aşama şeklinde yürütülmüştür. Birinci aşamada nicel veriler toplanarak verilerin çözümüne ulaşılmış; ikinci aşamada ise, araştırmacının nicel verilerden elde edilen sonuçlarını desteklemesi amacı ile için nitel veriler toplanarak çözümlenmiştir. Araştırma sürecinde elde edilen nicel ve nitel çözümlerinin bulguların birbirleri ile ilişkilendirilerek yorumlanması yapılmıştır.

Araştırmanın ilk aşamasını oluşturan ebeveynlerin bilgi iletişim teknolojilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi sürecinde, betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama modeli nicel yöntemlerdendir. Bir çalışma grubunun özelliklerini belirlemek, çalışma grubu ile ilgili birçok bilgiyi araştırmacının kullanımına sunmak ayrıca bireylerin, grupların veya fiziksel ortam özelliklerini belirlemeye olanak vermesi açısından eğitim alanında yapılan

araştırmalarda betimsel araştırma çeşitlerinden olan tarama araştırmaları oldukça yaygın olarak araştırmacılar tarafından kullanılmaktadır (Büyüköztürk ve diğ., 2008)

Araştırmanın nitel çalışma süreci içerisinde nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması kullanılmıştır. Görüşme tekniği nitel araştırma süreçlerinde sıklıkla kullanılan veri toplama araçlarındandır. Nitel araştırmalarda çeşitli görüşme teknikleri kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2009). Bu çalışmada ebeveynlerin bilgi iletişim teknolojilerine yönelik görüş ve uygulamalarının ayrıntılı şekilde belirlenmesi amaçlandığı ve yöntemin sağladığı esneklik sebebiyle yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Araştırmada karma yöntem tekniğinin kullanılması ile nicel veri ve nitel verileri toplama yöntemlerinin birlikte kullanılması nedeniyle çalışma grubu seçimi iki aşama şeklinde gerçekleştirilmiştir.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın nicel boyutu için çalışmanın ulaşılabilen evreni, Uşak il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı anaokullarında öğrenim gören çocukların ebeveynleri oluşturmuştur. Basit tesadüfi örneklem yoluyla seçilen 8 okul belirlenmiş bu okulların anasınıfında öğrenim gören çocukların ebeveynlerinden oluşmuştur.

Yapılan çalışmada 417 katılımcıdan alınan bilgilerde, okul öncesi eğitim alan çocukların yaş grubuna bakıldığında %23,3'ünün 36-60 aylık, %53,7'sinin 61-72 aylık ve %23'ünün 73 ay ve üzerinde olduğu görülmektedir. Çalışma grubunun %54'ü kız ve %46'sı erkek çocuklardan oluşmaktadır. Anketi dolduran ebeveyn yaş grubuna bakıldığında 20-30 yaş aralığında 138 kişi (%33,1), 31- 40 yaş aralığında 239 kişi (%57,3) ve 41 yaş ve üstünde 40 kişinin (%9,6) bulunduğu ve bunlardan 295 kişinin kadın 122 kişinin erkek ebeveyn olduğu görülmüştür.

Tablo 1. Çalışma Grubuna Ait Betimsel İstatistikler

Çocuk Cinsiyeti	f	%
Kız	225	54
Erkek	192	46
Toplam	417	100
Çocuk Yaşı	f	%
36-60 ay	96	23,0
61-72 ay	225	54,0
73 ay ve Üzeri	96	23,0
Toplam	417	100
Veli Yaş	f	%
20-30 Yaş	138	33,1
31-40 Yaş	239	57,3
41 ve Üstü	40	9,6
Toplam	417	100
Veli Cinsiyet		
Kadın	295	70
Erkek	122	30
Toplam	417	100
Eğitim Durumu		
İlkokul	62	14,9
Ortaokul	100	24,0
Lise	152	36,5
Yüksekokul-Fakülte- Lisansüstü	103	24,7
Toplam	417	100
Gelir Durumu	f	%
800-1600 TL	202	48,4
1601-2400 TL	112	26,9
2401 ve üstü	103	24,7
Toplam	417	100
Çocuk Sayısı	f	%
1	101	24,2
2	246	59,0
3 ve daha fazla	70	16,8
Toplam	417	100

Tablo 1 incelendiğinde %14,9'u ilkokul mezunu, %24'ünün ortaokul mezunu, %36,5'inin lise mezunu ve %24,7'sinin yüksekokul /fakülte/lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Ailelerin gelir durumlarına bakıldığında %48,4'ünün aylık gelirinin 800-1600 TL., %26,9'unun aylık gelirinin 1601-2400 TL ve %24,7'sinin aylık gelirinin 2401 TL ve üzeri olduğu görülmüştür. Çocuk sayılarına bakıldığında ise ailelerin %24,2'sinin 1 çocuğu, %59'unun 2 çocuğu ve %16,8'inin 3 ve daha fazla çocuğu olduğu görülmektedir.

Araştırmanın nitel boyutunda 45 ebeveyn yer almıştır. Katılımcılar nicel verilerin elde edildiği örneklem kapsamında yer alan, amaçlı örnekleme yöntemi yardımıyla seçilen ebeveynlerden oluşmuştur. Çoğu nitel araştırma belirli sayılar vererek bir sınırlama yapmaz; ancak kuram oluşturma çalışmalarında 20 ile 30; bir durum çalışmasında ise 4 ile 10 arasında katılımcı kullanılabilir (Creswell, 2009).

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu başlık altında, nicel ve nitel verilerin toplanmasında kullanılan araçlara ve bu araçların hangi amaçla kullanıldığına yer verilmiştir.

3.3.1. Araştırmada Kullanılan Nicel Veri Toplama Araçları

3.3.1.1. Demografik Bilgi Formu

Çalışmada kişisel bilgilere ait soruların yer aldığı formda; Ebeveyni olduğu çocuğun yaşı, çocuğun cinsiyeti, formu dolduran ebeveynin yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu, ekonomik durumu, çocuk sayısı sorulmuştur.

3.3.1.2. Bilgi ve İletişim Teknolojileri Veli Ölçme Aracı (BİTVÖA)

Veri toplama sürecinde okul öncesi dönem çocukların bilgi ve iletişim teknolojileriyle etkileşimini ve kullanım durumlarını belirlemek amacıyla Konca ve Köksalan (2015) tarafından geliştirilen, "Bilgi ve İletişim Teknolojileri Veli Ölçme Aracı (BİTVÖA)" kullanılmıştır. BİTVÖA sekiz boyut altında toplam 87 madde içermektedir. Bunlar;

- 1- Evde bulunan bilgi ve iletişim teknolojilerini (Yanıtlar "Var/Yok" şeklinde ve 12 maddeden oluşmaktadır),
- 2- Çocukların bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma becerilerini (Yanıtlar "Evet Yapabilir/Hayır Yapamaz/Bilmiyorum" şeklinde ve 19 maddeden oluşmaktadır),
- 3- Çocukların bilgi ve iletişim teknolojilerini evin hangi odasında kullandıklarını (Yanıtlar "Kendi Odasında/Oturma Odasında/Mutfakta/Evin Diğer Odasında/Bunu Hiç Yapmaz" şeklinde ve 9 maddeden oluşmaktadır),

- 4- Çocukların bilgi ve iletişim teknolojilerini kimlerle beraber kullandıklarını (Yanıtlar “Kendi Kendine/Başka Bir Çocukla Beraber/Kendinden Büyük Biriyle/Bunu Hiç Yapmaz” şeklinde ve 4 maddeden oluşmaktadır),
- 5- Çocukların bilgi ve iletişim teknolojilerini günde ne kadar süre kullandıklarını (Yanıtlar Saat/Dakika/Hiç Yapmadı şeklinde 9 maddeden oluşmaktadır),
- 6- Çocukların televizyon izlerken sergiledikleri davranışları (Yanıtlar “Her Zaman/Bazen/Hiçbir Zaman şeklinde ve 12 maddeden oluşmaktadır),
- 7- Ebeveynlerin bilgi ve iletişim teknolojileri hakkında düşüncelerini (Yanıtlar “Evet Katılıyorum/Kısmen Katılıyorum/Hayır Katılmıyorum şeklinde ve 5 maddeden oluşmaktadır) belirlemeyi hedeflemektedir.

Konca ve Köksalan (2015) tarafından geliştirilen “BİTVÖA, 308 ebeveyne uygulanmış ve ölçme aracının F ve G bölümleri için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları sırasıyla 0,780 ve 0,707 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmada BİTVÖA, 417 ebeveyne uygulanarak Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları F ve G bölümüne ait sırasıyla 0,712 ve 0,368 olarak saptanmıştır. Çalışmada ayrıca B ve E gruplarına ait bulgularda mevcut olduğu için bu bölümlere ait hesaplanan Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,765 ve 0,455 olarak saptanmıştır.

3.3.2. Araştırmada Kullanılan Nitel Veri Toplama Tekniği/Aracı

3.3.2.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Karma yöntem çalışmasının tamamlanabilmesi için yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanarak okul öncesi dönem çocukları olan ebeveynlerin bilgi iletişim teknolojileri ile ilgili düşüncelerini belirtmeleri istenmiştir. Araştırmacılar tarafından geliştirilen görüşme sorularının hazırlanması aşamasında, görüşmecilere sorulacak soruların kolaylıkla anlaşılır olması çok boyutlu olmaması gibi özelliklere gereken önem verilmiş ve görüşmecileri yönlendirecek sorular olmaması gibi ilkelere dikkat edilerek hazırlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2009). Çalışmada kullanılan form hazırlanırken alan uzmanı ve nitel çalışmalar konusunda çalışmaları olan iki öğretim üyesinin görüşlerinden ve konu ile ilgili literatürde yer alan bilgilerden faydalanılmıştır. Hazırlanan taslak form deneme uygulaması yapılmadan önce okul öncesi eğitimi ile ilgili çalışmaları olan farklı iki öğretim üyesinin görüşüne sunulmuştur. Soruların anlaşılır olduğunu ve amaca uygun olarak hazırlandığını denemek için ön uygulama

çalışma grubu dışındaki on beş ebeveyn ile yapılmıştır. Bu görüşmeler sonucunda anlaşılabilirlik açısından herhangi bir sorun olmadığı belirlenmiş ve çalışma grubu ile çalışmaya başlanılmıştır.

Çalışmada kullanılan ve 7 soru içeren yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorulardan bazıları şu şekildedir:

-Çocuğunuz size göre en çok hangi bilgi iletişim teknolojilerini (bilgisayar, televizyon, cep telefonu, tablet bilgisayar, oyun konsolu) kullanılıyor?

-Çocuğunuzun bilgi iletişim teknolojilerini günde kaç saat kullanıyor? Çocuğunuzun bilgi iletişim teknolojilerini kullanım süreleri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? (Kullanım süresi saat olarak nasıl olmalı?)

-Çocuğunuz ve siz genellikle bilgi iletişim teknolojilerini niçin kullanıyorsunuz? (Örneğin: telefonla konuşmak için mi? Oyun oynamak için mi?)

-Bilgi iletişim teknolojilerini anne baba kullanıyor mu? Kaç saat? Hangilerini?

-Sizce çocuğunuzun bilgi iletişim teknolojilerini tercih nedeni ne olabilir?

-Bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımının çocuğunuzun gelişimine olan etkileri hakkında düşünceleriniz nelerdir? (Olumlu-olumsuz)

-Bilgi iletişim teknolojilerinin çocuğunuzla olan iletişiminize etkileri nelerdir? (Olumlu ya da olumsuz)

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Bu başlık altında nitel ve nicel verilerin toplanma sürecine yer verilmiştir.

3.4.1. Nicel Verilerin Toplanması ve Araştırma Süreci

Araştırma sürecinde nicel verilerin toplanmasında öncelikle Uşak İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden izin alınmıştır (Ek:1). Daha sonra izin doğrultusunda anasınıfları/anaokulları yöneticileriyle irtibata geçilerek öğretmen ve yöneticilere çalışma hakkında bilgi verilmiş ve gönüllü olan okullarla ebeveynlere ulaşma konusunda planlama yapılmış ve eğitim öğretim yılının başında aile katılım etkinlikleri kapsamında yapılan veli toplantılarından yararlanılması kararlaştırılmıştır. Toplantıların sonunda ailelere çalışmanın kapsamı, amacı ve ölçme araçları hakkında bilgiler verilmiş, yapılan çalışmadan elde edilen verilerde kimliklerinin gizli tutularak sadece bilimsel bir araştırma kapsamında kullanılacağı açıklanmıştır. Çalışmaya katılmaya gönüllü veriler araştırmaya dahil edilmiştir. Uşak il merkezinde bulunan 8 adet anaokulundaki 770 aileye gönderilmiş olup 417 adet ölçme aracı tam ve eksiksiz olarak geri alınmıştır. Sağlıklı yorum yapabilmek için ölçme aracı geri dönüş

oranının %70-80'nin üzerinde olması tavsiye edilmektedir (Büyüköztürk, vd., 2012). Çalışmadaki oranın bu anlamda yeterli düzeyde olduğu görülmektedir.

3.4.2. Nitel Verilerin Toplanması

Ankete katılan ebeveynler arasından gönüllü olan 45 katılımcı ile yarı yapılandırılmış görüşme formu doldurmaları istenmiştir. Görüşmeler yaklaşık 20-30 dakika sürmüştür. Ebeveynlerle çocuklarını alma ve bırakma zamanlarında veya onların uygun olduğu zamanlarda okullarda gerçekleştirilmiştir. Okulun nispeten sessiz bir alanında bireysel olarak uygulanmıştır. Sorulara başlamadan önce görüşmeci kendisini tanıtmış, araştırma konusunu hatırlatmış ve araştırmanın amacını söylemiştir. Daha sonra gizlilik ilkeleri hakkında kısa bir bilgi vermiştir. Kabul eden ebeveynlerin yanıtları ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Onay vermeyenlerin cevapları yazılı olarak kaydedilmiştir. Görüşmede açık uçlu, kolay anlaşılabilen, yönlendirmeden uzak sorular belirli bir sırayla sorulmuştur.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Bu başlık altında nicel ve nitel verilerin nasıl analiz edildiğine yer verilmiştir.

3.5.1. Nicel Verilerin Analizi

Örneklem sayısı 30'dan az ise Shapiro-Wilk, 30 ve fazla ise Kolmogorov-Smirnov normallik testi uygulanır (Ak, 2008). Toplam 417 BİTVA analiz kapsamına alındığı için Kolmogorov-Smirnov normallik testi uygulanmıştır. Kolmogorov-Smirnov normallik testi sonucunda verilerin normal dağılım göstermediği görülmüştür. Değişkenler arası ilişkileri belirlemek amacıyla iki gruplu karşılaştırmalarda Man Whitney U-testi, ikiden fazla gruplu karşılaştırmalarda ise Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır. Ayrıca gerekli yerlerde frekans ve yüzdeler verilmiştir.

3.5.2. Nitel Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen nitel verilerin analizi için nitel araştırmada başvurulan içerik analizi ile çözümlenmiştir. Burada yapılan içerik analizindeki esas amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizi kapsamında verilerin kodlanması kategorilere ayrılması, temaların belirlenmesi, elde edilen verileri kod ve temalarına göre düzenlenmesiyle tanımların yapılması, elde edilen bulguların yorumlanması aşamaları şeklinde olmalıdır (Yıldırım, Şimşek 2009). İlk olarak görüşmeler araştırmacılar tarafından bilgisayar ortamında yazılı hale dönüştürülmüş ve katılımcıların ortak görüşleri

doğrultusunda tablolar oluşturulmuştur. İçerik analizine yazılı dökümü yapılan veriler tekrar tekrar incelenerek devam edilmiştir. Verilerin incelenmesi sonucu öne çıkan ve önem taşıdığı değerlendirilen yönler belirlenerek önce kodlar sonra da kategoriler elde edilmiştir. Ardından ayrı ayrı üretilen kod ve kategoriler karşılaştırılarak kod ve kategoriler netleştirilmiştir. Ebeveynlerin görüşlerini yansıtmak için ebeveynlerin belirttiği ifadelerden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Katılımcıların görüşleri, gizlilik esasına uygun olarak isim belirtmeden kodlanarak aktarılmıştır. Buna göre ebeveynler “E” olarak kodlanmış ve her katılımcı için belirtilen kodunun yanına “E1-E45” rakamları arasında numaralandırma yapılmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM

Nicel Bulgular ve Yorum

Araştırmada elde edilen verilerin analiz sonuçları araştırmanın bulgular bölümü oluşturulurken araştırmanın amacına uygun olacak şekilde erişim, kullanım düzeyi, beceri, sosyal yapı bölümleri oluşturulmuştur. Ayrıca çocukların ve velilerin demografik özelliklerinin bağımsız değişken olarak ele alınıp çocukların BİT'le etkileşimlerine etkisini incelemek için, bağımsız değişken olarak çocukların demografik özellikleri ve diğer bağımsız değişken olarak velilerin demografik özellikleri bölümleri hazırlanmıştır.

4.1.ERİŞİM

Çocukların evlerinde bulunan bilgi ve iletişim teknolojilerine ilişkin frekans ve yüzde tabloları aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. Çocukların Evlerinde BİT Araçlarının Bulunma Durumuna Göre Dağılımı.

	VAR		YOK	
	f	%	f	%
Televizyon	415	99,5	2	0,5
Cep Telefonu	122	29,3	295	70,7
Uydu dijital TV	401	96,2	16	3,8
Bilgisayar	33	7,9	384	92,1
Dijital fotoğraf makinesi	147	35,3	270	64,7
Akıllı telefon Tablet PC	384	92,1	33	7,9
CD çalar	251	60,2	166	39,8
İnternet bağlantısı	72	17,3	345	82,7
Radyo	124	29,7	293	70,3
Elektronik robot oyuncak	76	18,2	341	81,8
Video Kamera	261	62,6	156	37,4
Oyun konsolu Play Station /XBoX	302	72,4	115	27,6

Tablo 2 incelendiğinde çocukların evlerinde en fazla televizyon (%99,5), uydu dijital TV (%96,2) ve akıllı telefon tablet PC (%92,1) bulunduğu görülmektedir. Çocukların evlerinde en az bulunan bilgi iletişim teknolojileri araçları ise bilgisayar (%7,9), internet bağlantısı (%17,3), elektronik robot oyuncaklar (%18,2) olarak yer almaktadır.

Bu sonuç doğrultusunda, ebeveynlerin teknolojik gelişmeleri izlediği, geniş bir erişim ağının olduğu ve dijital kültürle iç içe oldukları ve ayrıca bilgisayarlara ve akıllı telefonlara

entegre edilen mp3 çalar, fotoğraf makinesi, radyo ve video kamera gibi özellikler nedeni ile teknolojik ihtiyaçların yaygınlığının az olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.2. BECERİ

Çocukların evlerinde bulunan BİT araçlarının kullanımlarına göre becerileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Çocukların BİT Becerileri İle İlgili Bulgular

	Evet Yapabilir		Hayır Yapamaz		Bilmiyorum	
	f	%	f	%	f	%
Televizyon izleyebilir	415	99,5	2	5		
Kumandayla TV kanalı değiştirebilir	410	98,3	5	0,2	2	5
TV'yi kendi kendine açıp kapatabilir.	403	96,6	8	0,9	6	0,4
CD sürücüyü CD yerleştirebilir.	177	42,4	103	4,7	137	2,9
Fare (Mouse) ile bir yere tıklayabilir.	301	72,2	54	2,9	62	4,9
Bilgisayarı kendi başına kullanabilir	228	54,7	111	6,6	78	8,7
Bilgisayarı kendi başına açıp kapatabilir.	246	59,0	98	3,5	73	7,5
İnternete girebilir.	262	62,8	101	4,2	54	2,9
Kendi başına bir web sitesine girebilir.	139	33,3	196	7,0	82	9,7
Fotoğraf çekmek için dijital kamera kullanabilir.	230	55,2	107	5,7	80	9,2
Video kaydedici kamera kullanabilir.	206	49,4	125	0,0	86	0,6
Birini aramak için cep telefonu kullanabilir.	275	65,9	108	5,9	34	0,2
Bir cep telefonuna mesaj geldiğinde mesaj geldiğini söyleyebilir.	380	91,1	23	0,5	14	0,4
Cep telefonun zil sesleriyle oynayabilir.	279	66,9	107	5,7	31	0,4
Cep telefonuyla oyun oynayabilir.	398	95,4	15	0,6	4	0,0
Cep telefonunu kendi kendine açıp kapatabilir.	352	84,4	47	1,3	18	0,3
Fotoğraf çekmek için cep telefonu kullanabilir.	395	94,7	18	0,3	4	0,0
Video kaydetmek için cep telefonu kullanabilir.	338	81,1	56	3,4	23	0,5
Tablet PC/akıllı telefonla oyun oynayabilir.	388	93,0	15	0,6	14	0,4

Tablo 3 incelendiğinde, ebeveynlere çocuğunun evde bilgi iletişim teknolojilerini kullanma becerileri sorusuna verdikleri cevaplarda en fazla televizyon izleyebilir (%99,5), kumanda ile TV kanalı değiştirebilir (%98,3), TV'yi kendi kendine açıp kapatabilir (%96,6) ve cep telefonu ile oynayabilir (%95,4) olarak cevap verdikleri belirlenmiştir. Çocukların bilgi iletişim teknolojilerinde en az uygulayabildikleri beceriler ise, kendi başına web sitesine girebilir (%33,3), CD sürücüyü CD yerleştirebilir (%42,4) ve video kaydedici kamera kullanabilir (%49,4) olarak görülmüştür.

Çocukların BİT ile etkileşimde bulunarak etkinlikleri gerçekleştirdikleri bireylere bakıldığında kendi başına TV kanalı değiştirebilirken yine tabloda görülen verilere göre kendi başına bir web sitesine girme becerilerinin gelişmediği görülmektedir. Çocukların erken dönemden itibaren dijital kültürle iç içe olması, bilgi ve iletişim teknolojileriyle ilgili becerilerine yönelik farkındalık düzeylerinin yüksek olması ve bunun sonucunda çocukların etkinlikleri kendi kendine gerçekleştirmeleri ile ilişkili olabilir.

Yapılan başka bir çalışmada, Livingstone, Görzig, Haddon ve Olafsson (2012) "Avrupa Çocukları Çevrimiçinde" projesi kapsamında 25 Avrupa ülkesinde, 09-16 yaş aralığında bulunan 25.142 çocuk ve ebeveynlerine uygulanan anket çalışmasının bulgularına göre; çocukların %58'inin evlerinde aile üyeleri ile ortak kullanılan bir bilgisayar ile her üç çocuktan birinin cep telefonu ile %26'sının ise oyun konsollarıyla internete erişimini sağladıklarını belirtmişlerdir. Araştırmanın Türkiye'de yapılan sonuçlarında ise internet erişimi olan çocukların %36'sının interneti gün içinde 1 saatten fazla süre ile kullandıklarını belirtilmiştir (Akt, Acar, 2015).

Ersoy ve Türkan (2009), çocukların bilgi iletişim teknolojilerini kullanarak gerçekleştirdikleri etkinliklerin çocukların araştırma becerilerini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Johnson (2010) internetin, çocuklar için etkileşimli oyunlara katılma, bilgiye kolay erişim, çevre ile iletişime geçme, sosyalleşme fırsatı sunduğunu belirtmiştir.

Teorik olarak internet kullanımı, çocukların bilişsel ve sosyal gelişimlerinin devinimini sağlamaktadır. Bilişsel gelişim yönünden bakıldığında internet sitelerini ziyaret etmek, resim ve materyalleri yorumlamak türü etkinlikler çocukların bilişsel süreçlerinin devinimini sağlayarak gelişimine katkı sağlamaktadır. Çocukların web sayfalarını ziyaret etmeleri onların planlama yapma, arama stratejileri geliştirme, bilgiyi değerlendirebilme gibi bilişsel işlevlerini aktif hale gelmesini sağlayabilmektedir. Bilgisayar ile yapılan etkinliklerde, bir defada birden fazla uyarıcıyı takip etme, grafikleri okuma, küçük resimleri algılama, çocukların nesnelere konumunu görselleştirme yeteneklerini artırabilmektedir (Acar, 2015).

4.3.SOSYAL YAPI

Çocukların BİT ve araçlarını sosyal yaşam alanlarında nerede kullandıklarına ilişkin veriler aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 4. Çocukların Etkinlikleri Yürüttükleri Alanları İle İlgili Bulgular

	Kendi Odasında		Oturma Odasında		Mutfakta		Evin Diğer Odasında		Bunu Hiç Yapmaz	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Televizyon izler.	43	0,3	357	85,6	8	1,9	9	2,2		
Müzik dinler.	88	21,1	186	44,6	24	5,8	15	3,6	104	24,9
Oyun oynar.	242	58,0	157	37,6	1	,2	11	2,6	6	1,4
Kendi kendine hikâye okur/ okuyormuş gibi yapar.	192	46,0	94	22,5	1	,2	15	3,6	115	27,6
Başkası ona kitap/hikâye okuduğunda dinler	242	58,0	111	26,6	1	,2	27	6,5	36	8,6
Bilgisayar kullanır.	100	24,0	89	21,3	5	1,2	32	7,7	191	45,8
Play station/ XBoX vb ile video oyunları oynar.	24	5,8	36	8,6	2	,5	8	1,9	347	83,2
Evde oyuncaklarıyla oynar.	265	63,5	133	31,9	13	,1	6	1,4		
Yazma/ çizme /boyama etkinlikleri yapar	220	52,8	175	42,0	6	,4	12	2,9	4	1,0

Tablo 4 incelendiğinde ebeveynlerin “çocuğunuz aşağıda verilen etkinlikleri nerede yapar?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde, oturma odasında televizyon izler (%85,5), evde oyuncakları ile oynar (%63,5), kendi odasında oyun oynar (%58,0) ve kendi odasında başkası ona hikâye/kitap okuduğunda dinler (%58,0) cevabını vermişlerdir. “Playstation /XBoX ile video oyunları oynar” sorusu ise “bunu hiç yapmaz olarak” (%83,3)

cevaplanmıştır. En az yaptıkları arasında ise, “Bilgisayar kullanır” sorusuna %45,8 oranında “hiç yapmaz” olarak, kendi kendine hikâye okur/okuyormuş gibi yapar sorusuna %27,6 olarak cevap verilerek çocukları en az yaptıkları etkinlikler belirlenmiştir.

Yukarıda belirtilen sonuç doğrultusunda çocukların teknolojiyle etkileşimde bulunarak etkinlikleri gerçekleştirdikleri alanlara bakıldığında, büyük bir oranını oturma odasında gerçekleştirmesi teknolojik araçların daha çok bu odada yer alması ve çocukların ebeveynlerinin gözetiminde olması ve onlarla iletişimde bulunmak istemesi ile açıklanabilir.

Tablo 5. Çocukların Etkinlikleri Beraber Yürüttükleri Kişiler İle İlgili Bulgular

	Kendi Kendine		Başka bir Çocukla Beraber		Kendinden Büyük Biriyle		Bunu Hiç Yapmaz	
	f	%	f	%	f	%	f	%
	Televizyon izler.	323	77,5	34	8,2	59	14,1	1
Müzik dinler.	207	49,6	45	10,8	63	15,1	102	24,5
Dışarıda oynar.	80	19,2	263	63,1	60	14,4	14	3,4
Evde oyuncaklarıyla oynar.	326	78,2	66	15,8	20	4,8	5	1,2
Dijital fotoğraf makinesini kullanır.	111	26,6	6	1,4	54	12,9	246	59,0
Yazma/çizme/boyama etkinlikleri yapar.	341	81,8	20	4,8	42	10,1	14	3,4
Bilgisayarla eğlence oyunları oynar.	187	44,8	21	5,0	53	12,7	156	37,4
Bilgisayarla eğitici (dil, matematik vb) oyunlar oynar.	99	23,7	16	3,8	78	18,7	223	53,5
Bilgisayarı Yazma/çizme/boyama etkinliği için kullanır.	151	36,2	17	4,1	56	13,4	193	46,3
Bilgisayarı masal / hikaye dinlemek için kullanır.	84	20,1	21	5,0	64	15,3	248	59,5
İnternet sitelerine girer.	104	24,9	9	2,2	74	17,7	230	55,2
Tablet PC/akıllı telefonla oyun oynar.	325	77,9	14	3,4	40	9,6	38	9,1
Cep telefonunu arama yapmak için kullanır.	176	42,2	7	1,7	90	21,6	144	34,5
Playstation/ XBoX ile video oyunları oynar.	44	10,6	10	2,4	26	6,2	337	80,8

Tablo 5 incelendiğinde ebeveynler çocukları için en çok “kendi kendine yazma/çizme/ boyama etkinlikleri yapar” (%81,8), evde oyuncakları ile oynar (%78,2), televizyon izler (%77,7), Tablet PC/akıllı telefonla oyun oynar (%77,9) cevabını vermiştir. Buna karşılık “Dışarıda oynar” sorusuna “başka bir çocukla beraber” (%63,1), “Playstation/ XBoX ile video oyunları oynar” sorusuna ise (%80,8) “bunu hiç yapmaz” olarak cevaplandırmışlardır.

Gelişimsel açıdan çok önemli olan bu dönemde televizyon izleme gibi pasif bir eylemin oranlarının yine yüksek olduğu görülmekte ancak diğer taraftan kendi kendine yazma/çizme/ boyama etkinlikleri yapar oranının da dikkate alındığında asıl önemli olan bu yaş grubu çocukların becerilerinin kendi kendine yazma/çizme/ boyama etkinlikleri olduğu görülmektedir.

4.4. KULLANIM DÜZEYİ

Çocukların sosyal etkinliklerini ve kullandıkları süreleri belirten tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 6. Çocukların Etkinlikleri Gerçekleştirme Süreleri İle İlgili Bulgular

	1 Saatten Fazla		1 Saatte Kadar		Hiç Yapmadı	
	f	%	f	%	f	%
Televizyon izledi	373	89,4	37	8,9	4	1,0
Müzik dinledi	72	17,3	159	38,1	186	44,6
Dışarıda oynadı	299	71,7	51	12,2	67	16,1
Kendi kendine hikâye okudu/okuyormuş gibi yaptı	50	12,0	200	48,0	167	40,0
Başkası ona kitap/hikâye okuduğunda dinledi	77	18,5	245	58,8	95	22,8
Bilgisayar kullandı	107	25,7	70	16,8	240	57,6
Playstation /XBoX vb ile video oyunları oynadı	38	9,1	26	6,2	353	84,7
Evde oyuncakları ile oynadı.	337	80,8	66	15,8	14	3,4
Yazma/çizme/boyama etkinlikleri yapma	254	60,9	141	33,8	22	5,3

Tablo 6 incelendiğinde ebeveynler, çocukların televizyon izleme (%89,4), evde oyuncakları ile oynama (%80,8), dışarıda oynama (%71,7), yazma/çizme/boyama etkinlikleri yapma (%60,9) etkinliklerini 1 saatten fazla yaptıkları etkinlikler olarak ifade etmişlerdir. 1 saate kadar yapılan etkinlikleri, “Başkası ona kitap/hikâye okuduğunda dinledi (%58,8) olarak belirtmişlerdir. Playstation /XBoX vb. ile video oyunları oynama ise %84,7 oranında hiç yapmadığı etkinlikler olarak belirlenmiştir.

Tuncer ve Yalçın’ın (1999) çalışmalarında Türkiye’de çocukların %31’inin hafta içi TV karşısında en az 4 saat zaman geçirdikleri hafta sonlarında ise bu zamanın 8 saate çıktığını belirtmişlerdir. Sezgin ve Tonguç (2016), okul öncesine devam eden çocukların ebeveynleri ile yaptıkları araştırmalarında ebeveynlerin %37,6’sının günlük ortalama olarak 3-4 saat mobil cihaz ile vakit geçirdiklerini çocukların ise %43,2’sinin günlük ortalama 1-2 saat arası mobil cihaz ile vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir. Amerikan Pediatri Akademisi’ne göre 3-5 yaş çocukların mobil cihazlar ile 2 saatten fazla zaman geçirmemeleri gerektiği belirtilmiştir (Radesky vd, 2015).

Rideout ve diğerleri (2003) 2 saatten fazla televizyon izleyen çocukların oranını %9 olarak bulmuşlardır. Cox ve arkadaşları (2012) çocukların televizyon izleme süresinin günde ortalama 1 saatten fazla olmamasını tavsiye etmişlerdir. Marsh ve diğerleri (2005) bu oranı %17 olarak tespit etmişlerdir. Erdoğan ve Baran (2008) çocukların %49,33’ünün 2-4 saat arasında, %39,33’ünün 2 saatten az, %11,34’ünün ise 4 saatten fazla televizyon izlediğini belirtmişlerdir. Akçay ve Özcebe (2012) yaptıkları çalışmalarında çocukların günlük olarak hafta içinde $1.6 \pm 0,9$ saat ve hafta sonları ise $3.4 \pm 1,8$ saat, televizyon izlediklerini belirlemişlerdir.

Yalçın ve arkadaşlarının (2002), 400 anaokulu ve ilkokul öğrencisi ile yaptıkları başka bir araştırmada, 3–6 yaş aralığındaki çocukların bir günde $2.2 \pm 1,8$ saat televizyon izledikleri belirlenmiştir. Kurugöl ve arkadaşlarının (1994), 3-12 yaş aralığında bulunan 455 çocuk ile yaptıkları araştırma çalışmasında ise çocukların bir hafta sürecinde 23,8 saat televizyon izledikleri belirlenmiştir. Öztürk ve Karayağız (2007) çalışmalarında çocukların günde $2.6 \pm 1,5$ saat televizyon izledikleri sonucuna ulaşmışlardır. Belviranlı ve arkadaşları (2008), 18 yaş altında çocuğu olan 253 anne ile yaptıkları çalışmada, annelerin televizyon seyretme sürelerinin ortalamasının $3.1 \pm 2,0$ saat olduğunu saptamışlardır. Ertürk (2011)’e göre TV izleme alışkanlıklarının çevresel faktörlerle beraber, daha öncelikli olarak aile ile birlikte ele alınmalıdır. TV izleme süreleri ailelerin aynı zamanda çocukların sosyalleşme süreçlerini etkilemekte, çocukların sosyalleşme süreci kişilik gelişiminin oluşumunda etkili olmaktadır.

Altıncılıç, (2014) çalışmasında çocukların günde ortalama en az 1-2 saat televizyon izlediklerini, Aral ve Aktaş (2007) ise çocukların günde ortalama 1-2,5 saat televizyon izlediklerini ifade etmişlerdir. Arslan ve ark.'nın (2006) yaptıkları çalışmada çocukların bir günde ortalama olarak $3.49 \pm 2,1$ saat televizyon izledikleri, Belrivanlı ve ark.'nın (2008) gerçekleştirdiği araştırmada ise çocukların ortalama televizyon izleme sürelerinin $2.7 \pm 2,2$ saat olduğu tespit edilmiştir. Cihangir ve Demir (2003) tarafından 3-6 yaşları arasında çocuğu olan 170 anne ve baba ile gerçekleştirilen araştırma sonucunda çocukların %52,4'ünün televizyon izlerken bir şeyler yediği saptanmıştır. Emanetoğlu'nun (2006) “Şiddet öğelerinin algılanması ve öğrenilmesinde, işitsel ve görsel uyaran olarak televizyonun rolü” çalışmasında ebeveynlerin %82,5'i çocuklarının televizyon seyrederken yemek yemek faaliyetinde bulunduğunu belirtmişlerdir.

Okul öncesi döneminde bulunan çocukların taklit ederek öğrendiği ve öğrendiklerini uygulamaya çalıştığı düşünülür ise ebeveynlerin TV seyretme saatleri ve izlenen program içerikleri konusunda çocuklarına rol model olmaları gerekir. Çocukların TV izleme saatleri, izleyecekleri program içeriklerini bir yetişkin belirlenmeli çocukların izledikleri yetişkin tarafından takip edilmelidir. Warren (2005)'e göre ebeveynlerin eğitim düzeyleri arttıkça çocukların TV izlemelerinde kurallar konulmasında ve denetlenmesinde artışın olduğu belirtilmektedir.

Tablo 7. Çocukların Televizyon İzlerken Sergilediği Davranışlar

	Her Zaman		Bazen		Hiçbir Zaman	
	f	%	f	%	f	%
Şarkı söyler.	65	15,6	278	66,7	73	17,5
Yemek yer.	123	29,5	246	59,0	48	11,5
Dans eder.	44	10,6	252	60,4	121	29,0
Yazıları okur.	22	5,3	113	27,1	282	67,6
Yazı yazar/resim çizer/boyama yapar.	128	30,7	212	50,8	77	18,5
Program/film hakkında konuşur.	141	33,8	225	54,0	51	12,2
Ekrandaki karakterler hakkında konuşur.	154	36,9	218	52,3	45	10,8
Başka şeyler hakkında konuşur	109	26,1	240	57,6	68	16,3
İzlediği bir karakteri taklit eder.	96	23,0	259	62,1	62	14,9
Sessizce oturur ve TV'ye odaklanarak izler.	130	31,2	209	50,1	78	18,7
TV'deki program/filmle alakalı oyuncaklarla oynar.	65	15,6	247	59,2	105	25,2
TV'den ilişkisiz yaratıcı oyunlar oynar	86	20,6	246	59,0	85	20,4

Tablo 7 incelendiğinde çocukların televizyon izlerken bazen sergilediği davranışlar %66,7 ile şarkı söyler, %60,4 ile dans eder ve %62,1 ile izlediği bir karakteri taklit eder olarak sıralanmıştır. Çocukların televizyon izlerken her zaman yaptıkları davranışlar

“ekranda karakterler hakkında konuşur (%36,9)” ve “program/film hakkında konuşur (%33,8)” olarak belirlenmiştir.

Çocukların televizyon izleyerek giderek pasifleştikleri, izledikleri program türünün önemi olmadan çocukların fiziksel ve zihinsel yönden pasif kaldıkları; televizyonların tek yönlü bir sosyalleşme aracı olarak düşünme, yorumlama, sorgulama gibi becerileri körelttiği; bu nedenle televizyon programlarının çocuğun gelişimine önemli sorunlar doğuracağı literatürde sıkça dile getirilir (Ünal ve Durualp, 2012). Ancak Tablo 7 incelendiğinde bunun doğru olduğunu söylemek mümkün değildir. Çocuklar televizyon izlerken çok çeşitli aktiviteler yürütürler. “Sessizce oturur ve TV’ye odaklanır.” seçeneğine velilerin sadece %31,2 si “her zaman” yanıtını vermişlerdir. Bu da göstermektedir ki çocuklar televizyon izlerken sadece pasif konumda değildirler. Nitekim Erdoğan ve Baran (2008), çocukların televizyon izlerken %13,3’ünün yemek yediklerini, %40,7’sinin etrafındakilerle konuştuğunu, %51,3’ünün sessizce oturduğunu, %22,7’sinin resim yaptığını ve %9,3’ünün televizyondaki karakterler hakkında konuştuğunu belirtmiştir. Cox ve arkadaşları (2012) çocukların televizyon izlerken %92’sinin oturduğunu veya uzandığını, %2,2’sinin ayakta oynadığını, %4,4’ünün aktif oyun oynadığını, %3’ünün dans ettiğini, %4’ünün televizyondaki karakterleri taklit ettiğini belirtmişlerdir. Ancak çocukların otururken veya uzanırken pasif konumda olup olmadıklarıyla ilgili bir bulgudan bahsetmemişlerdir. Bir başka çalışmada çocukların televizyon karşısında bir şeyler yeme ve sessizce oturarak televizyona odaklanma oranının diğer davranışlara nispeten daha çok olduğu ortaya koyulmuştur (Aktaş-Arnas, 2006).

4.5. BİT HAKKINDA VELİ TUTUMLARI

Yapılan araştırmada ebeveynlerin BİT hakkındaki görüş ve tutumlarını gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 8. Ebeveynlerin BİT Hakkında Tutumları İle İlgili Bulgular

	Evet Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Hayır Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%
Teknoloji çocuğumun okuma yazmasına katkı sağlıyor.	128	30,7	230	55,1	59	14,1
Medya çocuğumun eğitimine zarar veriyor.	131	31,4	216	51,8	70	16,8
Televizyon çocuğumun dil gelişimine katkı sağlıyor	170	40,8	188	45,1	59	14,1
Bilgisayar kullanımı hakkında çocuğum benden daha çok şey biliyor.	123	29,5	87	20,9	207	49,6
Çocuğumu teknolojiyi kullanarak nasıl eğiteceğim hakkında daha çok bilgi sahibi olmak isterdim	257	61,6	108	25,9	51	12,2

Tablo 8 incelendiğinde ebeveynlerin bilgi iletişim teknolojileri hakkında tutumlarını belirlemek için sorulara, “Çocuğumu teknolojiyi kullanarak nasıl eğiteceğim hakkında daha çok bilgi sahibi olmak isterdim” sorusuna araştırmaya katılan ebeveynler büyük bir oranda (%61,6) “evet katılıyorum” olarak cevaplanmıştır. “Teknoloji çocuğumun okuma yazmasına katkı sağlıyor” sorusunda (%55,2) “kısmen katılıyorum” cevabı verilmiştir. “Medya çocuğumun gelişimine zarar veriyor” sorusuna katılımcıların büyük kısmı (%51,8) “kısmen katılıyorum” olarak belirlenmiştir. “Televizyon çocuğumun dil gelişimine katkı sağlıyor” sorusuna ise “kısmen katılıyorum (%45,1)” cevabı verilmiştir.

Tablo 9. Çocukların Cinsiyetine Göre Bilgi İletişim Teknolojileri Veli Ölçme Aracı (BİTVÖA) Mann Whitney U-Testi Sonuçları

	Çocuk Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	Sıra ortalaması	Mann Whitney U	p
Beceri	Kız	225	26,21	5,074	214,45	20373,000	,316
	Erkek	192	25,66	4,744	202,61		
	Total	417	1,3664	,2593			
Kullanım Düzeyi	Kız	225	16,55	2,447	192,26	17833,000	,002*
	Erkek	192	17,33	2,585	228,62		
	Total	417	1,8793	,28217			
Sosyal Yapı	Kız	225	77,12	11,636	202,59	20157,000	,274
	Erkek	192	79,51	12,855	215,47		
	Total	417	1,9868	,30996			
Ebeveyn Tutumları	Kız	225	9,09	1,839	206,63	21067,500	,728
	Erkek	192	9,16	2,023	210,70		
	Total	417	1,8255	,38530			

Tablo 9 incelendiğinde, çocukların cinsiyet değişkenine göre BİTVÖA kullanım düzeyi puanları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Buna karşılık beceri, sosyal yapı ve ebeveyn tutumları açısından anlamlı fark tespit edilememiştir. Ancak puan ortalamalarına bakıldığında kız çocuklarının beceri puanının erkek çocuklarından yüksek olduğu saptanmıştır. Kullanım düzeyi, sosyal yapı, veli tutumu puanları ortalamalarına bakıldığında erkek çocuklarının kız çocuklara oranla aralarında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür.

Zevenbergen ve Logan (2008) yaptıkları çalışmalarında çocukların cinsiyetlerine göre bilgi iletişim teknolojilerinden bilgisayarı kullanma ile ilgili becerilerin erkek çocuklarında kız çocuklarına oranla daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Bu becerilerden bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz: Bilgisayarı açma kapatma, harf yazma, mouse kullanma, çizim araçlarını kullanma, menüleri kullanma, internete girme, touch pad kullanma, dosya kaydetme, CD sürücüyü kullanma, , bilgisayarda oyunlar oynama, sözcük yazma(Akt. Konca, 2014).

Valecke ve ark. (2010), ebeveynlerin erkek çocuklarına karşı sergiledikleri tavrın kız çocuklarına göre daha farklı olduğunu belirlemiştir. Ebeveynler erkek çocuklarını daha rahat bırakırken kız çocuklarına karşı daha otoriter bir tutum ile yaklaştıklarını kız çocuklarına daha

fazla kurallar koyarak teknoloji kullanımını konusunda engellediklerini yaptıkları bir çalışma sonucunda ortaya koymuşlardır.

Tablo 10. Ebeveynlerin Cinsiyetine Göre Bilgi İletişim Teknolojileri Veli Ölçme Aracı (BİTVÖA) Mann Whitney U-Testi Sonuçları

	Veli Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	Sıra Ortalaması	Mann Whitney U	p
Beceri	Kadın	295	26,0475	4,87857	211,27	17326,500	,549
	Erkek	122	25,7541	5,05558	203,52		
	Total	417	1,3664	,25930			
Kullanım Düzeyi	Kadın	295	16,9288	2,58693	209,15	17949,500	,967
	Erkek	122	16,8770	2,43113	208,63		
	Total	417	1,8793	,28217			
Sosyal Yapı	Kadın	294	78,2542	12,22019	202,54	16183,000	,115
	Erkek	122	78,1475	12,39346	222,85		
	Total	416	1,9868	,30996			
Ebeveyn Tutumları	Kadın	295	9,1593	1,94264	210,78	17173,500	,540
	Erkek	121	9,0492	1,88448	202,93		
	Total	416	1,8255	,38530			

Ebeveynlerin cinsiyetlerine göre bilgi iletişim teknolojilerini kullanma durumları ile ilgili olarak beceri, kullanım, sosyal yapı, veli tutumu alt boyutlarında ebeveyn cinsiyetine göre anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tablo 11. Ebeveyn Öğrenim Durumlarına Göre Bilgi Ve İletişim Teknolojileri Veli Ölçme Aracı (BİTVÖA) Kruskal Wallis- Testi Sonuçları

	Ebeveyn Eğitim Durumu	N	Ortalama	Standart Sapma	Mean	Ki-	p
Beceri	İlkokul	62	28,5645	5,19653	271,35		
	Ortaokul	10	26,8900	5,02699	32,51		
	Lise	15	25,7237	4,66521	04,74		
	Y.Okul/Fakülte/Lisans üstü	10	23,9333	3,94508	54,93		
	Total	41	1,3664	,25930		41,539	,000
Kullanım Düzeyi	İlkokul	62	17,0161	2,19158	215,81		
	Ortaokul	10	17,1000	2,45155	214,59		
	Lise	15	16,8553	2,57190	210,38		
	Y.Okul/Fakülte/Lisans üstü	10	16,4444	3,07893	197,43		
	Total		1,8793	,28217		1,404	,705
Sosyal Yapı	İlkokul	62	83,5161	9,66444	191,44		
	Ortaokul	10	80,9700	11,99702	205,97		
	Lise	15	77,4474	11,40454	211,49		
	Y.okul/Fakülte/Lisansüstü	10	73,4889	12,72546	216,89		
	Total	41	1,9868	,30996		1,900	,594
Ebeveyn Tutumları	İlkokul	62	8,9355	1,89798	197,19		
	Ortaokul	99	8,9900	1,95657	199,11		
	Lise	15	9,0987	1,86909	205,97		
	Y.okul/Fakülte/Lisansüstü	10	8,9778	1,77724	228,07		
	Total	41	1,8255	,38530		4,043	,257

Yukarıdaki tablo incelendiğinde çocukların bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımı konusunda ebeveyn öğrenim durumları açısından, “beceri” düzeyi ile arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Puan ortalamalarına bakıldığında ilkokul mezunu ebeveynler ile ortaokul, lise, yüksekokul/üniversite mezunu ebeveynlerini puan ortalamaları arasında farklılık olduğu görülmektedir.

Literatürde farklı sonuçlar elde edilmiştir. Bir araştırmada çocukların dijital kamera kullanabilme becerileri ile ebeveynlerin eğitim durumları karşılaştırıldığında aralarında pozitif ilişki olduğu bulunmuştur. Ebeveynlerin eğitim durumu ile bilgisayar kullanım sıklıkları arasında ise herhangi bir ilişki olmadığı belirlenmiştir (Nikolopoulou, Gialamas ve Batsouta, 2010). Ebeveynlerin öğrenim durumlarının çocuklarının televizyon seyretme sürelerinde herhangi bir etkisi olmadığını tespit etmişlerdir (Öztürk ve Karayağız, 2007). Beş yaş çocuklarının fiziksel aktiviteler, kas-iskelet ve görsel belirtileri ve sosyo-ekonomik düzeyleri ve bilgi ve iletişim teknolojilerine maruz kalma arasındaki ilişki adlı araştırmalarında, beş yaş çocuklarının bilgisayar kullanma becerisi ile ebeveyn eğitim durumları arasında ilişki olduğunu belirtmişlerdir (Straker, Pollock, Zubrick ve Kurinczuk, 2006).

4.6.NİTEL BULGULAR VE YORUM

Yarı yapılandırılmış görüşme formunda 7 soru sorulmuştur. Araştırmanın nitel bulguları ve yorumu aşağıdaki başlıklar halinde verilmiştir.

1- Çocuğunuz size göre en çok hangi bilgi iletişim teknolojilerini (bilgisayar, televizyon, cep telefonu, tablet bilgisayar, oyun konsolu) kullanılıyor?

Ebeveynlere yöneltilen yukarıdaki soru sonucunda alınan sonuçlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 12. Çoğunlukla Kullanılan Bilgi İletişim Teknolojileri Türü, Ne Kadar Süre Kullanıldığı ve Düşünceler

KATEGORİ	KODLAR	f	%
Bilgi iletişim teknolojileri türü	Tablet	17	38
	Televizyon	29	65
	Bilgisayar	9	20
	Cep telefonu	23	52
	Oyun konsolu	1	2
Kullanma süresi	1 saatten az	8	18
	1-2 saat	21	41
	2-3 saat	11	25
	3-4 saat	4	9
Ebeveyn Görüşleri	1 saati aşmamalı	24	54
	2-3 saati geçmemeli	9	20
	3 saatten fazla	4	9

Çalışmaya katılan ebeveynlere “Çocuğunuz size göre en çok hangi bilgi iletişim teknolojilerini (bilgisayar, televizyon, cep telefonu, tablet, bilgisayar, oyun konsolu) kullanıyor?” sorusu sorulduğunda ebeveynlerin verdikleri cevaplarda (f =29) oranı ile televizyonun en fazla kullanılan bilgi iletişim aracı olduğu görülmüştür. Verilen cevaplarda (f=23) oranı ile cep telefonu ikinci sırada yer almış. Tablet kullanımının (f=17) oranı ile üçüncü sırada olduğu belirlenmiştir.

Yapılan çalışmaya göre ebeveynlerin çocuklarına sağladıkları zaman okul öncesi yaş grubuna uygun olmadığı görülmektedir.

2- Çocuğunuzun bilgi iletişim teknolojilerini günde kaç saat kullanıyor? Çocuğunuzun bilgi iletişim teknolojilerini kullanım süreleri hakkındaki düşünceleriniz neler? Kullanım süresi saat olarak nasıl olmalı?

Bu soruya ebeveynlerden alınan cevaplar tablo 12 de gösterilmiş bilgi iletişim araçlarını kullanma sürelerinin, 1 saatten az (f=8), 1-2 saat (f=21), 2-3 saat (f=11), 3-4 saat olarak (f=4) belirlenmiştir. Ebeveynlerden bazılarının bireysel görüşleri şu şekildedir.

E1: Çocuğum bilgi teknolojilerinden televizyonu 2-3 saat, tablet bilgisayarını 2 veya 3 saat kullanıyor. Bence düzenli bir şekilde 2-3 saati geçmemelidir.

E2: Sabah yarım saat akşamları 1-2 saat bakıyor.

E3: Tabletini günde en fazla 1 saat televizyon sabah 1.5 saat, akşam en fazla 3 saat izleyebiliyor. Bu süreci ailecek aksatmadan uyguluyoruz.

E4: 2-3 saat kullanıyor. Süre biraz daha az olabilir.

E6: Sadece televizyon izledikleri için saati de belli. Günde 1 saat, o da bazı çizgi filmleri. Bazen hiç seyretmedikleri de oluyor.

E7: Günde en fazla 3 veya 4 saat. Bence çocuğum için sadece 1 saat yeter ama bizimle ödevlerinden sonra dizi izliyor ondan 3 saati buluyor.

E11: Oyun konsolu, haftada 1 kez hafta sonu 1 saat şeklinde. Televizyon ise hafta sonu cumartesi 1 saat- Pazar 1 saat şeklinde.

E16: Toplamda 1 saat, çünkü bizim evde telefonda oyun oynanmaz. Çocuk için bir oyun onu da babanın telefonundan ve akşamları 1 saat.

E26: 3 veya 4 saat arası kullanıyor. 1 saat televizyon yarım saati de bilgisayar olmalı ama maalesef teknoloji çok cezbedici olduğu için ve çevredeki genel olarak bütün çocuklar teknoloji ile çok iç içe olduğu için bende onu kısıtlamakta zorlanıyorum.

E45: Çok kısıtlı olmalı teknoloji güzel ama fazlası zarar hem küçükler için hem de büyükler için. Televizyonu 2 saat kullanıyoruz sadece çizgi film izlemek için değil belgesel izliyorlar ve pazar günleri bide cumartesi trt okulda yediğimiz gıdaların nasıl yapıldığı gösteriliyor bunlara benzer şeyler yani teknolojiyi gerektiği kadar kullanmak lazım fazlası zarar.

Yapılan araştırmalarda dört yaşından küçük çocukların televizyon, tablet, bilgisayar ve akıllı telefon gibi teknolojik araçları kullanımlarının, gün içerisinde ve 1-2 saat arasında olması gerektiği belirtilmiştir. Daha küçük çocukların ise (örneğin 2 yaş ve altı çocuklar) televizyon, tablet ve akıllı telefon gibi cihazlarla hiç tanışmamalarına dikkat edilmesi vurgulanmaktadır (Mustafaoğlu, Zirek, Yasacı ve Özdinçler, 2018).

3- Çocuğunuz ve siz genellikle bilgi iletişim teknolojilerini niçin kullanıyorsunuz? (Örneğin: telefonla konuşmak için mi? Oyun oynamak için mi?) Sorusuna verilen cevaplar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 13. Ebeveyn ve Çocuğın Genellikle Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanma Nedenleri

KATEGORİ	KODLAR	f	%
Ebeveynlerin BİT kullanma nedenleri	İletişim	38	86
	Eğlence	4	9
	Ailece vakit geçirmek	9	20
Çocukların BİT kullanma nedenleri	Oyun	26	59

Yapılan çalışmada sorulan “Çocuğunuz ve siz genellikle bilgi iletişim teknolojilerini niçin kullanıyorsunuz? (Örneğin: telefonla konuşmak için mi? Oyun oynamak için mi?) sorusuna verilen cevaplar 2 kategoriye ayrılarak yazılmıştır. Ebeveynlerin bilgi iletişim teknolojilerini kullanma amacı en fazla iletişim (f=38) olarak belirlenmiş. Çocukların bilgi iletişim teknolojilerini kullanmasındaki nedenin ise oyun (f=26) olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin verdikleri cevaplardan bazıları şöyledir.

E3: Ben telefonu ve televizyonu iletişim için kullanıyorum. Çocuğumuz cep telefonunu kullanmaz. Ortak kullandığımız tablet var onu kullanır. Televizyonda da kendi saati içinde çizgi film izler.

E26: Televizyon ve bilgisayarını ben bilgi için kullanıyorum ama eşim biraz daha eğlence için kullanıyor. Çocuğumda oyun ve eğlence için kullanıyor. Ancak eşim ve bende hiçbir şekilde oyun yüklemiyoruz ve çocuğumuza kullandırmıyoruz.

E45: Merak ettiklerimizi araştırmak için, farklı programlar indirmek için, çok nadir olarak da oyunlar için. Ailecek beraber vakit geçireceğimiz oyunlar vs. şeyler yapmak daha eğlenceli oluyor.

E5: Çocuğumla vakit geçirdiğim zaman istemiyor. Hiçbir şey yapmazsak sıkılıyor o zaman tercih ediyor.

E7: Benim çocuğum yalnız kaldığı zaman televizyon izliyor. Ama arkadaşı var ise onlarla oyun oynuyor. Ne televizyon istiyor ne de telefon istiyor.

Özkan'ın (2017) çalışmasında, anne görüşlerine göre, çocukların bilgisayar ve tableti en fazla oyun oynamak için kullandıkları belirlenmiştir. Kaya (2017), çocukların akıllı telefon, tablet ve bilgisayarı hangi amaçlarla kullandıklarını belirlemek için yaptığı çalışmasında çocukların daha çok oyun oynama, video ve çizgi film izleme için kullandıklarını ortaya koymuştur. Televizyon izleme ile ilgili yapılan bir çalışmada ise çocukların televizyonda en çok çizgi film izlemeyi tercih ettikleri görülmüştür (Ünüvar, Çalışandemir ve Poyraz, 2016).

4- Bilgi iletişim teknolojilerini anne baba kullanıyor mu? Kaç saat? Hangilerini? Sorularına verilen cevaplar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 14. Bilgi İletişim Teknolojilerini Anne Baba Kaç Saat Kullanıyor?

KATEGORİ	KODLAR	f	%
Anne Kullanma süresi	1 saatten az	2	4
	1-2 saat	15	34
	2-3 saat	9	20
	3-4 saat	10	22
Baba Kullanma süresi	1 saatten az		
	1-2 saat	3	6
	2-3 saat	3	6
	3-4 saat	8	18
	Daha fazla	7	15

Çalışmada “Bilgi iletişim teknolojilerini anne-baba kullanıyor mu? Kaç saat? Hangilerini?” Sorusuna velilerden alınan cevaplar anne-baba olarak ayrılmış, annelerin bilgi iletişim teknolojilerini babalara oranla daha fazla kullandıkları belirlenmiştir. Ebeveynlerin görüşleri ise şu şekildedir,

E7: Telefon gün boyu konuşmak için ve babası sosyal medyada geziyor. Bir de araştırma yapmak istediklerimizi internetten araştırıyoruz. Televizyon ise sadece dizi ya da haber izliyoruz.

E26: Evet kullanıyoruz. Televizyon 1 saat bilgisayar ihtiyacım olduğu zaman, telefon 3 saat kadar.

E30: Evet kullanılıyor. Baba: 6-7 saat telefon+ televizyon, Anne: 1-2 saat telefon+ televizyon.

5- Sizce çocuğunuzun bilgi iletişim teknolojilerini tercih nedeni ne olabilir? Sorusu yöneltilen ebeveynlerden gelen cevaplar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 15. Çocukların Bilgi İletişim Teknolojilerini Tercih Nedenleri

KATEGORİ	KODLAR	f	%
Çocukların BİT Tercihleri	Oyun	18	40
	Eğlence	5	11
	Vakit geçirmek	8	18
	Can sıkıntısı	7	15
	Çevresel etkenler	3	6
	Fiziksel oyun alanı olmayışı	3	6
	Ailelerin ilgisizliği	4	9

Ebeveynlere sorulan; “Sizce çocuğunuz bilgi iletişim teknolojilerini tercih nedeni ne olabilir?” sorusuna ebeveynlerin verdikleri cevapları ayırdığımızda oyun, eğlence, vakit geçirmek gibi cevaplar ortaya çıkmış ve oyun f=18 ile öncelikli olduğu belirlenmiştir. Sadece vakit geçirmek için diye cevaplayanlar f=8 olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin bu soru için verdikleri cevaplardan bazıları şöyledir.

E42: Bizce çocuğumuz özellikle kış aylarında ve akşamları arkadaşlarıyla vakit geçirip oyun oynayamadığı için sıkıldıklarını söyleyip televizyon ve telefonda oyun oynamak istiyorlar. İlimizde çocukların kapalı spor salonları, yüzme kursları, okullarda arkadaşlarıyla rahat vakit geçirip spor yapıp zekalarını geliştirebilecekleri alanların kurulması gerekmektedir.

6- Bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımının çocuğunun gelişimine olan etkileri hakkında düşünceleriniz neler? (Olumlu- olumsuz)

Tablo 16. Bilgi İletişim Teknolojilerinin Kullanımının Çocukların Gelişimine Etkisi

KATEGORİ	f	Olumlu %	Olumsuz %
Fiziksel Gelişim	45	38	62
Sosyal Duygusal Gelişim	45	38	62

Ebeveynler bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımının çocuğun gelişimine etkileri konusunda

E1: Etkin iletişimden uzaklaşıyor. Arkadaşları ile oynamak yerine bilgisayar veya cep telefonundan tek başına oyun oynamayı tercih ediyor.

E3: Benim açımdan olumlu sizin onu nasıl yönlendirdiğiniz ve takip etmenize bağlı

E14: Olumlu ancak gerekli önlemler alındığı ve zaman kısıtlaması olduğu sürece.

E19: Olumsuz yönleri çoktur. Ama biz büyükler olarak kontrollü bir şekilde kullanmasını öğretirsek (bilgi amaçlı) olumlu yönleri daha çok olacağına inanıyorum.

E42: Bilgi iletişim teknolojilerinin çoğunlukla çocuklar zarar verdiği düşüncesindeyiz Tabi ki teknoloji doğru kullanıldığında insanlar için çok faydalıdır. Fakat şu anda çocuklar televizyon izleyip telefonda oynayarak zekâ gelişimini olumsuz yönde etkileyip insanları haylazlığa alıştırdığı düşüncesindeyiz.

E43: Çok fazla oynuyorsa tatbiki sağlığına zarar verir. Ama faydalı bir uygulama olduğunda kendini geliştirip daha fazla bilgi sahibi oluyor. Mesela bizim öğretmediğimiz bazı şeyleri teknolojiyi kullanarak öğrenebiliyor.

E45: Gelişiminde çok katkı sağladığını düşünmüyorum. Küçük çocuklarda konuşma ve hareket etmeleri çok yavaşlıyor. Sağlıklı yaşam için güzel bir gelecek ve güzel çocuklar yetiştirmek için teknolojiye fazla ihtiyaç yok.

7- Bilgi iletişim teknolojilerinin çocuğunuzla olan iletişiminize etkileri nedir? (Olumlu ya da olumsuz)

Tablo 17. Bilgi İletişim Teknolojilerinin Çocuğunuzla İletişiminize Etkileri

KODLAR	f	%
Olumlu	18	46
Olumsuz	27	54

Ebeveynlerin “*Bilgi iletişim teknolojilerinin çocuğunuzla olan iletişiminize etkileri nedir? (Olumlu ya da olumsuz)*” sorusuna verdikleri cevaplarda olumsuz görüşünün (f=27) ile yüksek olduğu belirlenmiştir. Bazı ebeveynlerin verdikleri cevaplar şöyledir.

E4: Onları kullanırken kendinden geçebiliyor. Bazen beni duymuyor bile o yüzden olumsuz yönü daha fazla onlara çok fazla bağlanabiliyorlar.

E7: Pek bir etkisi yok. Benim çocuğum televizyonu bile günde en fazla 3 saat izliyor o da çizgi film oluyor. Ama benden izinsiz bir şeyler yapmaması gerektiğini biliyor. Telefon ise hiç kullanmıyor

E17: Çok fazla kullanmadığı için olumsuzluk teşkil etmiyor.

E20: Etkileme olasılığı yüksek. Telefonla uğraştığı zaman dalıyor, zamanla bu da aile içinde kopukluklara yol açabiliyor.

E26: Çocuğumla olan iletişimimizde olumlu bir tarafı yok olumsuz yanı çok...

E32: İletişim kurulamıyor çocukla

E36: Fazla sohbet edemiyoruz.

E42: Bilgi iletişim teknolojileri biz aileleri olumsuz yönde etkiliyor. Biz çocuğumuza ders çalıştırmak istediğimizde çocuklar çizgi film ve dizi izlemek için bizimle tartışmaya başlıyor. Televizyon izlerken veya telefonda oyun oynarken biz ailelerin söylediklerini dinlemiyor ders çalışmak istemiyorlar.

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇ

Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların Bilgi İletişim Teknolojileri kullanımına etki eden faktörleri belirlemek amacı ile yapılan çalışma sürecinde birinci alt probleme (erişim) ilişkin sonuçlar şu şekildedir. Çocukların %70,07 ile en çok cep telefonu kullandığının sonucuna ulaşmaktayız. Bu sonuca bakıldığında ilginç bir sonuç olduğunu söyleyebiliriz. Bununla beraber bilgisayar kullanımının %92,1 olduğunu internet bağlantısının %82,7 olduğu ve evde bulunan robot oyuncakların %81,8 olduğu görülmektedir. Burada şöyle bir yorum söz konusu olabilir. Öğrenciler dijital dünya ile iç içeler ve en çok dijital olan cep telefonu, tablet, akıllı telefon gibi oyuncaklar ile oynamaktalar. Çocukların 1990'lı yıllarda çok oynadıkları oyun konsolunun artık devreden çıktığını görmekteyiz.

Çocukların bilgi iletişim araçlarını kullanma becerileri ile ilgili sonuçlarına bakıldığında şu sonuçlara ulaşılmakta. Öğrencilerin %99,5 'i televizyon izleyebilme becerisine sahip oldukları diğer bir soruda verilen cevaplarda %98,3 televizyonun kanalını kumanda ile değiştirebilmekte olduğu görülmüştür. Ancak çocukların kendi başına web sitesine girebilme oranlarının düşük olduğu görülmektedir (%9,7). Aslında çocukların kumanda ile televizyon kanalı değiştirebilmeleri çocukların bilişsel sosyal alanlarda gelişimlerini destekleyici ehemmiyetli birer yetenek olduğu söylenemez. Çocuklar için asıl önem arz eden onların gelişimlerini destekleyen bir web sitesine girebilme becerisi daha önemlidir bu beceri oranının düşük olduğu görülmektedir. Asıl beceri bu olmalıdır. Bir web sitesine girebilme becerisi öğrencinin araştırma ve bilgi iletişim sistemleri okur yazarlığı açısından önemli bir yetenektir.

Diğer bir alt problem çocukların bilgi iletişim araçlarını sosyal yaşam alanlarında nerede kullandıkları ile ilgili göze çarpan en ilginç sonucun %85,6 oturma odasında televizyon izlemek olduğu görülmektedir. Ama burada önemli olan kendi kendine hikâye okur gibi yapma becerisinin düşük olduğu görülmektedir. En çok dikkat çeken nokta ise burada çocuklar televizyon izlemekten vazgeçmiyorlar. Ancak çocukların fiziksel ve sosyal alanda gelişimlerini destekleyecek olan oyun oynamak, kendi kendine hikâye okuyormuş gibi

yapmak, başkasının okuduğu hikâyeyi dinlemek becerilerinin oranlarının düşük olduğu görülmektedir. Bu becerilerin aslında çocuğun gelişimi açısından önemli beceriler olduğu bilinmektedir. Çocukların oyun oynamaları sosyal alanda gelişimlerini destekleyici, paylaşmayı, yardımlaşma becerilerini destekleyen etkililerdir. Kitap okuyormuş gibi yapması başkasının okuduğu hikâyeyi dinlemesi çocuklara bilişsel alanda önemli katkılar sağlamaktadır. Oyuncakları ile kendi kendine oynaması nesneyi tanınması, nesnelere üzerinde farklı oyunlar geliştirerek yaratıcılığını zenginleştirilmesi açısından oldukça önemlidir.

Çocukların etkinlikleri beraber yürüttükleri kişiler ile ilgili bölüme baktığımızda çocukların kendi kendine yaptıkları etkinliklerin başında yazma çizme boyama etkinliği %81,8 olarak görülmüş kendi kendine yaptığı bir diğer etkinliğin %77,5 ile televizyon izlemek olduğu belirlenmiştir. Dışarıda oyun oynamak etkinliğinin ise 19,2 oranı ile en düşük oranda olduğu görülmektedir. Burada çocuğun yazma boyama çizme etkinliğini bir yetişkin eşliğinde yapması ebeveyn ile geçirilecek zamanın daha anlamlı olmasına katkı sağlayabileceği gibi çocukların resim yaparken kullandıkları renk seçimlerini dolayısıyla ebeveyn ile yapılan etkinliğin resimlerine de yansımaya katkı sağlayabilecektir.

Çocukların bilgi iletişim teknolojileri ile geçirdikleri süreçlere bakıldığında %89,4 ile televizyon ilk sırada yer almaktadır. Burada ailelerin beş yaşlarında çocuklarının uzun süre televizyon karşısında oturmalarına izin vermelerinin nedeni olarak ailelerin çocuklarının huysuzlanmaması, yaramazlık yapmadan sabit olarak bir noktada saatlerce oturmasının çocukları için güvenli olabileceğini aynı zamanda ücretsiz birer bakıcı ile çocuklarını bıraktıklarını düşünmekte olabilecekleri akla gelebilir.

Araştırmanın nitel kısmına bakıldığında ebeveynlere sorulan birinci soru “Çocuğunuz size göre en çok hangi bilgi iletişim teknolojilerini (bilgisayar, televizyon, cep telefonu, tablet bilgisayar, oyun konsolu) kullanılıyor?” verdikleri cevaplara bakıldığında çocukların en çok televizyon izledikleri (%65) belirlenmiş olup cep telefonu kullanımlarının (%52) oranı ile ikinci sırada yer aldığı görülmüştür. Televizyonun kolay ulaşılabilir olması çocukların televizyon izleme oranını artırdığı düşünülmektedir. Gelişen teknoloji ile birlikte bütün ebeveynlerin cep telefonu sahibi olması çocukların cep telefonu ulaşımını kolaylaştırdığını düşündürmektedir. Önceki yıllarda bilgisayar oyunları çocuklar arasında oldukça yaygın kullanılır iken ebeveynlerin verdikleri cevaplar sonucunda bilgisayar kullanma oranında (%20) düşüş olduğu görülmektedir.

Nitel kısımda ikinci soruya bakıldığında “Çocuğunuzun bilgi iletişim teknolojilerini günde kaç saat kullanıyor? Çocuğunuzun bilgi iletişim teknolojilerini kullanım süreleri hakkındaki düşünceleriniz neler? Kullanım süresi saat olarak nasıl olmalı?” sorusuna

ebeveynlerin verdikleri cevaplara bakıldığında kullanma sürelerinin 1-2 saat (%41) olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin çocuklarının Bilgi İletişim Teknolojilerinden televizyonun izleme sürelerini kısıtlayamadıkları, müdahale edemedikleri görülmüştür. Çocukların televizyon karşısında çok uzun süre geçirdikleri belirlenmiştir. Televizyon karşısında geçirilen sürenin uzun olması çocukların sosyal ve bilişsel gelişim alanlarında yeterli gelişimi göstermeyeceklerini düşündürmektedir.

Yarı yapılandırılmış görüşme formunda sorulan “Çocuğunuz ve siz genellikle bilgi iletişim teknolojilerini niçin kullanıyorsunuz? (Örneğin: telefonla konuşmak için mi? Oyun oynamak için mi?)” sorusuna verdikleri cevaplarda; Ebeveynlerin Bilgi İletişim Teknolojilerini kullanma nedenlerini (%86) oranında iletişim cevabı verdikleri, çocukların Bilgi İletişim Teknolojilerini kullanma nedeni olarak (%59) oyun cevabını verdikleri görülmüştür.

Ebeveynlerin verdikleri cevaplara göre; çocukların yalnız kaldıklarında, arkadaşları olmadığından ebeveynleri ile birlikte vakit geçirmediği (ebeveyn ile oyun oynamak), Bilgi İletişim Teknolojilerini kullanmayı tercih ettikleri görülmektedir. Ebeveynlerin çocukları ile birlikte oyun oynamak, kitap okumak, resim yapmak, dans etmek gibi etkinlikleri birlikte yaptıklarında çocukların Bilgi İletişim Teknolojileri ile geçirdikleri zamanın azalacağı düşünülmektedir.

Ebeveynlere sorulan “Bilgi iletişim teknolojilerini anne baba kullanıyor mu? Kaç saat? Hangilerini?” sorusuna verdikleri cevaplarda annelerin (%34) oranında 1-2 saat kullandıkları, babaların (%18) oranında 3-4 saat kullandıkları görülmektedir.

Verilen cevaplarda görülmektedir ki ebeveynlerin Bilgi İletişim Teknolojilerini kullanma süreçlerini 3-4 saat gibi sürdüğü görüldüğünden ebeveynlerin çocuklarına ayırdıkları sürecin kısaldığı, çocuklar ile birlikte vakit geçirmek, çocukların ihtiyaçlarını (ilgi, sevgi) karşılamak yerine Bilgi İletişim Teknolojileri ile uzun zaman harcadıkları görülmektedir. Çağın gerektirdiği ihtiyaçlar doğrultusunda ebeveynlerin her ikisinin de meslek sahibi olması sebebiyle çocuklarına ayırdıkları sürecin kısılması ebeveyn çocuk ilişkilerini farklı boyuta getirdiği düşünülmektedir.

Ebeveynlere sorulan “Sizce çocuğunuzun bilgi iletişim teknolojilerini tercih nedeni ne olabilir?” sorusuna verdikleri cevaba göre (%40) oranında oyun oynamak olduğu görülmektedir. Çocukların Bilgi İletişim Teknolojilerini tercih nedenleri arasında (%6) oranında çevresel etkenlerin de bulunduğu görülmüştür.

Çocukların Bilgi İletişim Teknolojilerini oyun oynamak için tercih etmelerinin nedenlerinden birisi de yaşadıkları çevresel alanda oyun oynamak için yeterli alan olmamasıdır.

Ebeveynlerin “Bilgi İletişim Teknolojilerinin kullanımının çocuğunuzun gelişimine olan etkileri hakkında düşünceleriniz neler? (Olumlu- olumsuz)” ve “Bilgi iletişim teknolojilerinin çocuğunuzla olan iletişiminize etkileri nedir? (Olumlu ya da olumsuz)” sorularına verdikleri cevaplara bakıldığında:

Ebeveynlerin (%38) oranında Bilgi İletişim Teknolojilerinin çocuklarının sosyal duygusal gelişimlerin olumsuz yönde etkilediğini belirttiği görülmektedir. Çocukların Bilgi İletişim Teknolojileri ile geçirdikleri süreçte sosyal ilişkilerinde azalma olduğu, yaşlıları veya ebeveynleri ile sohbet etmek, birlikte vakit geçirmek gibi etkinliklerden uzaklaştıkları düşünülmektedir.

Günümüzde çocuklar neredeyse doğdukları andan itibaren teknoloji ile dolu bir çevrede yaşamaktadırlar. Yapılan araştırma kapsamında incelenen video kamera, bilgisayar günümüz çocuklarınca çok tercih edilmediğini düşündüğümüz bilgi iletişim teknolojileri araçlarındandır. Günümüzde tablet, akıllı telefon, oyun konsolları ve televizyon erişimi kolay bilgi iletişim araçlarındandır. Teknoloji ile büyüyen çocuklar bilgi iletişim teknolojilerini kullanarak yeni beceriler kazanmaktadır.

Yapılan araştırma kapsamında çocukların BİT kullanım süreleri incelendiğinde %89,4 ortalama ile gün içerisinde en çok televizyon izleyerek zaman geçirdikleri görülmektedir. Çocukların gün içerisinde çok fazla televizyon izlemelerinin nedenleri olarak; televizyon izlemenin diğer etkinliklere göre daha çekici olması, televizyonun diğer BİT'lere göre televizyonun ulaşımının daha kolay olması ve çocukların kendini zorlamadan bu etkinliği yapması söylenebilir. Bilgisayar kullanımı okul öncesi dönemde giderek yaygınlaşmaktadır. Okul öncesi dönemde bilgisayar kullanım süresi daha kısa tutularak 8 yaşına kadar belirlenen sürenin üzerine çıkılmaması gerekmektedir.

Çocukların teknolojiyi her fırsatta kullanmaları ve kullanım sürelerinin fazla olması onların dengeli bir yaşam sürmelerini engellemektedir. Teknolojiyle etkileşimleri onları sosyal yönden yalnızlığa sürüklemekte çevresi ile olan iletişimini azaltmaktadır.

Araştırma boyunca ulaşılan tüm bulgular sadece ebeveynler tarafından doldurulan anketlerden ve yarı yapılandırılmış görüşme formuna verdikleri cevaplar ile elde edilen verilerden üretilmiştir.

ÖNERİLER

Okul öncesi eğitimin amaçlarından biri de herkes için aynı fırsatları sunmaktır. Okul öncesi eğitimde de bilgisayar kullanımını yaygınlaştırılarak çocukların bilgisayar kullanımına destek sağlanabilir.

Okul öncesi öğretmenleri bilgi ve iletişim teknolojilerini sınıf ortamlarında, etkinliklerinde kullanmaları için teşvik edilmelidir.

Velilere bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitimde önemi anlatılmalı; çocuklarının bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanırken nelere dikkat etmesi gerektiği, bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitimsel yönü vurgulanmalıdır.

Araştırmaya katılan çocukların büyük bir bölümü günde 2-3 saatini internet başında geçirmektedir. Bu çocukların okul öncesi dönem olduğu düşünüldüğünde, bu süre oldukça fazladır. Ailelerin çocuğun tablet ya da bilgisayarla oynamasına sınırlama getirmeleri önerilebilir. Okulöncesi dönemdeki çocuklar, gelişimsel özelliklerinden dolayı anne ve babalarının rol modellerinden çok etkilenirler. Anne ve babaların çocuklarına sunacağı güçlü rol modelleri ve bilinçli bir şekilde yapılan yönlendirmeleri çocukların gelişimini olumlu yönde etkileyecektir. Ebeveynler kendileri de tablet ve bilgisayarla çok zaman geçirmemeli, çocukla beraber olunan zamanda mümkün olduğunca çocukla oyunlar oynayarak, çocuğun gelişimi destekleyen değişik aktiviteler planlamaları önerilebilir.

Çocukların her türlü teknolojik araçla denetimsiz olarak yalnız bırakılmaması gerekir. Bu durum okul öncesi, dönem çocukları için uygun değildir. Teknolojiden olabilecek en olumlu şekilde yararlanabilmek kontrolsüz şekilde yapılan teknoloji kullanımının oluşabilecek sonuçlarını engellemek ve diğer sorunları çözümü için ailelerin teknoloji ile ilgili bilinçli rehberlik yapmaları okulla iş birliği içinde olmaları önemlidir.

Çocukların bilgi iletişim araçları arasında en çok tablet tercih ettikleri görülmüştür. Kullanım amacının en çok oyun oynamak olduğu belirlenmiştir. Oynadıkları bu oyunlar eğitici içeriği olan oyunlar olabileceği gibi şiddet içerikli olan çocuklar için zararlı oyunlara da olabilir. Bu yüzden ebeveynlerin çocuklarının oynadıkları oyunları izlemeleri gerekir.

Çocukların 384 'ü (%92,1) bir tablet ya da akıllı telefona ulaşabilmektedir. Bu rakam oldukça yüksektir. Ailelerin çocuğa teknolojik araçlar alması yerine gelişimini destekleyen eğitici oyuncaklar alması önerilebilir.

KAYNAKÇA

Acar, Ç. (2015). Anne ve babaların ilköğretim ortaokul ve lise öğrencisi çocukları ile kendilerinin dijital okuryazarlıklarına ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Arı, M. (2005) Erken çocukluk eğitimi ve kalitenin önemi, M. Sevinç (Ed.), Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar 1. *İstanbul: Morpa Kültür Yayınları*, 31-35,

Arı, M. ve Bayhan, P. (2000). Okul öncesi dönemde bilgisayar destekli eğitim (2.baskı). *İstanbul: Epsilon Yayıncılık*.

Ak, B. (2008). Verilerin Düzenlenmesi Ve Gösterimi. Kalaycı, Şeref (Ed.) SPSS Uygulamalı ve Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, ss: 3-47. *Ankara: Asil Yayın Dağıtım*.

Akçay, D. ve Özcebe, H. (2012). Televizyonun Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Saldırganlık Davranışına Etkisi. *Çocuk Sağlığı Ve Hastalıkları Dergisi* 55:82-87

Akkoyunlu Buket, Tuğrul Belma (2002) Okul öncesi çocukların ev yaşantısındaki teknolojik etkileşimlerinin bilgisayar okuryazarlığı becerileri üzerindeki etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 23:12-21

Akyüz, Y. (2011). Türk eğitim tarihi M.Ö.1000-M.S. 2011 (20. baskı). *Ankara: Pegem Akademi*.

Altıncılık, Z. (2014). Televizyon İzlemenin 1-6 Yaş Çocuk Sağlığı Üzerindeki Etkilerine Yönelik Annelerin Tutum Ve Davranışlarının Belirlenmesi Yüksek Lisans Tezi *Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum*

Alvarez, M., Torres, A., Rodriguez, E., Padilla, S., & Rodrigo, M. J. (2013). Attitudes and parenting dimensions in parents' regulation of Internet use by primary and secondary school children. *Computers & Education*, 67-78.

Aral, N., Kandır, A. ve Can Y, M., (2002) Okul Öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları. *İstanbul: Ya-Pa Yayınları*.

Arslan, A. (2009). Okul öncesi eğitimi almış ve almamış ilköğretim ikinci sınıf öğrencilerinin anlama eğitimindeki farklılıklar. *Ekev Akademi*, 13(40): 1-12.

Arslan F, Ünal AS, Güler H, Kardaş K. (2006) Okul çağı çocuklarının televizyon izleme alışkanlıklarının incelenmesi. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 5: 391-400.

Akman, B. (2014). Erken Çocukluk Döneminde Eğitim. (çev.) . (5. Baskı) Nobel Yayınları: Ankara.

Alkan, C. (2005). Eğitim Teknolojisi. (8.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Ayhan, A. B., Aral, N. (2003). Erken Çocukluk Döneminde Bilgisayarlar, *Çocuk Çocuk Aylık Anne, Baba, Eğitimci Dergisi*.

Ayrancı Ü, Köşgeroğlu N, Günay Y. (2004) Televizyonda çocukların en çok seyrettikleri saatlerde gösterilen filmlerdeki şiddet düzeyleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 5:133-140

Bayram, S. (2006). İlköğretimde Materyal Kullanımı. İstanbul: Morpa Yayıncılık

Belviranlı S, Ceritoğlu K, Bilgin Ç, Bayraktar F, Bulut H, Vaizoğlu SA, Güler Ç. (2008) Annelerin televizyon izleme konusundaki davranışları ve akıllı işaretler. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 7: 191-198.

Bolgan, N. (2006). Temahefte om IKT i barnehaugen. Oslo: *Ministry of Research and Education*.

Bolstad, R. (2004). The Role and Potential of ICT in Early Childhood Education: *A Review of New Zealand and International Literature*. Wellington: *New Zealand Council For Educational Research*

Bransford, I. D.; Brown, A. C.; ve Cocking, R. R. (1999). How people learn: Brain, mind, experience and school. Washington D. C: *National Academy Press*. Retrieved May 4,

Can Yaşar, M. ve Aral, N. (2010). Yaratıcı düşünme becerilerinde okul öncesi eğitimin etkisi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(2): 201-209.

Can-Yaşar, M; Ö, Uyanık (2012). *Using technology in preschool education. US-China Educational Review A* 4,375-383.

Carson, V., Spence, J.C., Cutumisu, N. & Cargill, L. (2010). Association between neighborhood socioeconomic status and screen time among pre-school children: *a cross-sectional study. BMC Public Health*, 10, 367.

Cheng, T., Brenner, R., Wright, J., Sachs, C., Moyer, P & Rao, M. (2004). Children's Violent Television Viewing: *Are Parents Monitoring?*, *Pediatrics*, 114,(1), 94-99.

Christakis, D. A.,& Garrison, M. M. (2009). Preschool-aged children's television viewing in child care settings. *Pediatrics*, 124 (6), 1627-1632.

Charlesworth, R. (2004). Prekindergaiten mathematics: Connecting with national standarts. *Early Childhood Education Journal*. 32(4), 229-236.

Cihangir S, Demir Y. (2003) OMEP Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı Bildiriler Kitabı, İstanbul, *Ya-pa Yayın*,318-333.

Clements, D. H. ve Natassi, B. K. (1993). Electronic media and early childhood education. In B. Spodek (Ed). Handbook of research on the education of young children (pp. 25] - 275). Newyork, NY. McMillian

Clements, D. H.,& Sarama, J. (2003). Young children and technology: What does the research say? *Young Children*, 58, 34-40.

Cinkılıç, H. (2009). Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okul olgunluğuna etkisinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Konya.

Cox, R., Skouteris, H., Rutherford, L., Fuller-Tyszkiewicz, M., Dell'Aquila, D. & Hardy, L. (2012). Television viewing, television content, food intake, physical activity and bod mass index: *a cross sectional study of preschool children aged 26 years*. *Health Promotion Journal Australia*, 1, 58-62

Çalışkan,Ö. Özbay, F. (2015). 12-14 Yaş Aralığındaki İlköğretim Öğrencilerinde Teknoloji Kullanımı Eksenli Yabancılaşma Ve Anne Baba Tutumları:Düzce İli Örneği *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* Cilt: 8 Sayı: 39

Çankaya, S. ve Odabaşı, H. F. (2009). Parental controls on children's computer and Internet use. *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 1(1): 1105-1109.

Çelenk, S. (2008). İlköğretim okulları birinci sınıf öğrencilerinin ilkokuma yazma öğretimine hazırlık düzeyleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1),

Çetinkaya, L. Sütçü, S.S. (2016) Çocukların Gözüyle Ebeveynlerinin Bilişim Teknolojileri Kullanımına Yönelik Kısıtlamaları ve Nedenler *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI)* Cilt 7, Sayı 1,

Dodson, F. (1997). Çocuk yaşken eğilir. (5. Baskı), Çev: Seçkin Selvi, İstanbul: Özgür Yayınları.

Doğan S. (2016) "Eğitim ve Öğretimde Teknolojinin Doğru Kullanımı ve 0-7 Yaş Çağındaki Çocuklarda Teknolojinin Etkisi", *Yeni Türkiye*, vol.22, pp.722-730

Eastin, M., Greenberg, B., & Hofschire, L. (2006). Parenting the internet. *Journal of Communication*, 56(3), 486–504.

Emanetoğlu KH. (2006) Şiddet Öğelerinin Algılanması ve Öğrenilmesinde, İşitsel ve Görsel Uyanan Olarak Televizyonun Rolü. *Adli Tıp Enstitüsü*, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul

Engler,D. (1972). Instructional technology and the curriculum.In F.J.Pula and R.J.Goff (Eds), technology in education. *Challenge and change*. Washington OH:Charles A.Jones.

Epstein, J. (1996). "Perspective and previews on resaerch and policy for school and community partnership". Booth. A. ve Dunn, J. (Ed.)]amily - schoollinks: How do they affect educational outcomes? Mahwah, NewJersey: Lawrence E]braum.

Epstein, A.S. (2015). Using technology appropriately in the preschool classroom. *Highscope Extencions*, vol.28,no:1.

http://www.highscope.org/file/NewsandInformation/Extensions/ExtVol28No1_low.pdf-26-subat2015

Erdoğan, S. & Baran, G. (2008). A Study on the Opinions of Parents Regarding Television Watching Habits of Their Children in the Four-Six Age Group. *The Social Sciences*, 3 (3): 245-248.

Erdoğan, Y. (2006). Yaratıcılık ile öğretmen davranışları ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(17), 95-106.

Erkan, S. (2011). Farklı sosyoekonomik düzeydeki ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazırbulunuşluklarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 186–197.

Ersoy, A., Türkkkan, B. (2009). “İlköğretim Öğrencilerinin Resimlerinde İnternet Algısı”. *İlköğretim Online*, 8 (1), 57-73,

Esaspehlivan, M. (2006). Okul öncesi eğitim kurumuna gitmiş ve gitmemiş 78 ve 68 aylık çocukların okula hazırbulunuşluklarının karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.

Espy, K. A., Me Diarmid, M., Cwik, M. F., Stales, M. M., Hamby, A., ve Senn, T. E., (2004). The contribution of executive functions to emergent mathematics skills in preschool children. *Developmental Neuropsychology*. 26 (1), 465-486.

Ertürk YD. (2011) Çocuk Hakları ve Medya El Kitabı: Anne, Baba, Öğretmen ve Medya Çalışanları İçin, Çocukluk Çağı Gelişim Dönemlerine Göre Medya Kullanımı. *1'inci Türkiye Çocuk Hakları Kongresi*, İstanbul, 49-88.

Erenel, Ş., A., Gönenç, M. İ, Köksal, Ü.F, Vural, G. (2011). *Teknoloji ve Kadın Sağlığı*. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 2 (2), 66-74.

Faghihmiyardan, M. R. (2016). Tablet bilgisayar, akıllı cep telefon kullanımının gözlerin refraksiyon durumuna ve konforuna etkileri. Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi. İstanbul

Fidan, Y. ve Türnüklü, E. (2010). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin geometrik düşünme düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 185-197.

Fidan, N. (2012) Okulda öğrenme ve öğretme *Pegem Akademi* Ankara

Fish, A.M., Li, X., McCarrick, K., Butler, S.T., Stanton, B., Brumitt, G.A., Bhavnagri, N.P., Holtrop, T., Partridge, T. (2008). *Early Childhood Computer Experience and Cognitive Development Among Urban Low-Income Preschoolers*. *Journal of Educational Computing Research*, 38 (1), 97-113

Fischer, M. A.,& Gillespie, C. W. (2003). Computers and young children's development: One head start classroom's experience. *Young Children*, 58 (4), 85-91.

Fontaine, N. S., Torre, D. L., ve Grafwallner, R. (2004). Effects of quality early care on school readiness skills of children at risk. *Early Child Development and Care*, 176 (1), 99-109.

Gardner, H. (1983). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. New York: Basic.

Guernsey, L. (2012). *Screen time: How electronic media – from baby videos to educational software – affects your young child*. New York, NY: *Basic Books*.

Gündoğdu, Z., Seytepe, Ö., Pelit, M.B., Doğru, H., Güner, B., Arıkız, E., Akçomak, Z., Kale, E.B, Moran, İ., Aydoğdu, G., Kaya, E. (2016). Okul Öncesi Çocuklarda Medya Kullanımı. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 6-10.

Gören Niron, D. (2010). *Avrupa birliği ülkeleriyle uyumlu bir okul öncesi eğitim model önerisinin benimsenme durumu ve uygulanabilirliği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.

Göksu, S. (2004). Altı yaş çocuklarında televizyon izleme ve zihinsel gelişim arasındaki ilişki. *Kastamonu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12 (1), 121-132.

Hansen, L.I (2009). “We just click!” ICT from preschool children’s perspectives. Unpublished Master Thesis, European Masters in *Early Childhood Education and Care Oslo University College*, Oslo.

Haug]and, S. W. ve Wright, J. L. (1997). *Young children and technology: A world of discovery*. Boston,

Haugland, S. W. (1999). What role should technology play in young children’s learning? *Young Children*, 54 (9), 26- 30).

Haugland, S. W. (2000). Early childhood classrooms in the 21st century: Using computers to maximize learning. *Young Children*, 55 (1), 12-18.

Haugland, S. W. (2000). Computers and young children. ECN Library. Elementary and Early Childhood Education. <www.library.education.canada.on/a4M.html> (2. 5. 2000).

Healy, J. M. (1998). Understanding TV's effect on developing brain. AAP News: The Official! New Magazine of the American Academy of Pediatrics: <<http://www.aap.org/advoaeav/ehm98.nws.htm>> (4 Mayıs 2000).

Heinich,R. (1970). *Technology and management of instruction*. Washington D.C. (Association for Educational Communications and Technology).

- İnan,N.U. (2003). Okul öncesi eğitimde teknoloji kullanımı.
- Jalongo, M. R. (1993). Young children and picture books. *Literature from infancy to slx*.NAEYCUSA.
- Kaumbulu, B. (2011). Effective Technology Integration for Digital Literacy Development in Kindergarten through Second Grade. Doctor's Thesis, Walden University.
- Kalan, Ö.(2010)Medya Okuryazarlığı ve Okul Öncesi Çocuk: Ebeveynlerin Medya Okuryazarlığı Bilinci Üzerine Bir Araştırma *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* İSTANBUL
- Karasar, N. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemi. (24. Baskı). *Nobel Akademi Yayıncılık*. Ankara
- Karaaslan, A.İ. (2015). Dijital oyunlar ve dijital şiddet farkındalığı: ebeveyn ve çocuklar üzerinde yapılan karşılaştırmalı bir analiz. *The Journal of International Social Research* Cilt: 8 Sayı: 36, 806-818
- Katrancı, M. (2014), Okul Öncesi Eğitim ve Önemi. Okul Öncesi Eğitime Giriş (Edt : serdal seven), (ss. 2-14). *Pegem Akademi Yayıncılık*. Ankara.
- Kaya, İ. (2017). Anne Babaların Çocuklarının Bilgi/İletişim Teknolojileri (Bit) Kullanımına Yönelik Yaklaşımları ile Çocukların Bu Teknolojileri Kullanım Alışkanlıkları Arasındaki İlişki. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12 (18), 173-186.
- Kenanoğlu, R. & Kahyaoğlu, M. (2011). Okul Öncesi Öğrencilerin İnternet Kullanımı ile Bilişsel, Duyuşsal ve Sosyal Davranışları Arasındaki İlişki. 5. *International Computer & Instructional Technologies Symposium'da sunuldu*, Elâzığ.
- Kearney, P. (2007). Cognitive assessment of game-based learning. *British Journal of Educational Technology*, 38 (3), 529–531.
- Konca, A.S. (2014). Anaokulu Öğrencilerinin Bilgi ve İletişim Teknolojileri İle Etkileşimi. Yüksek Lisans Tezi, *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Malatya.
- Kourlaba G, Kondaki K, Liarigkovinos T, Manios Y. (2009) *Factors associated with television viewing time in toddlers and preschoolers in Greece: the GENESIS Study. J Public Health* 31: 222–230.

Kucirkova, N., Messer, D., Sheehy, K. & Panadero, C.F. (2014). *Children's engagement with educational iPad apps: Insights from a Spanish classroom*. *Computers & Education*, 71, 175-184.

Kurugöl Z, Yenigün A, Kusin N, Özgür T. (1994). Üç-oniki yaş grubu çocuklar üzerine televizyonun etkileri ve ailelerin televizyon hakkındaki düşünceleri. *Türk Pediatri Arşivi* 29: 23–29.

Lepicnic, J. and Samec, P. (2013). Communication Technology in The Home Environment of FourYear-Old Children (Slovenia). *Scientific Journal of Media education*, 40, 119-126.

Levin, D. E. (2013). *Beyond remote-controlled childhood: Teaching young children in the media age*. Washington, D.C.: *National Association for the Education of Young Children*.

MA: Ally & B Clements, D. (2002). Computers in early childhood mathematics. *Contemporary Issues in Early Childhood: Technology Special Issue*, 3 (2), 160-181.

Maccoby, E. E. ve Mnookin, R. H. (1992). *Dhiding the child: Social and legal dilemmas of custody*. Cambridge: MA: *Harvard University Press*.

Marsh, J. Brooks, G., Hughes, J., Ritchie, L., Roberts, S. & Wright, K., (2005). *Digital Beginnings: Young children's use of popular culture, media and new technologies*. Sheffield: *University of Sheffield*.

McCarick,K.and Xiaoming,L. (2007). Burried Treasure: The Impact of Computer Use on Young Childrens'Social,cognitive, language development and motivation. *AACE Journal*,15 (1), 73-95.

McDonough,J. (2009). How will we preserve virtual worlds? In Bart De Nil and Jeroen Walterus (Eds). *Erfgoed 2.0: Nieuwe Perspectiven voor Digital Erfgoed*. Brussel:Pharo Publishing.

Mishra, P. K., & Joseph, A. (2012). Early childhood care & education: An ICT perspective. *Information Technologies and Learning Tools*, 27(1).

Nayec (National Association for Education of Young Children). (1996). *Technology and young children—Ages three through eight*. *Young Children*, 51(6), 11-1.

Nicole, C., Shanti, T., Richard, C. & Robert, B. (2007). Maternal Characteristics Associated with Television Viewing Habits of Low-Income Preschool Children. *J. Child Family Stud.*, 16, 415-425.

O'Hara, M. (2008). Young children, learning and ICT: a case study in the UK maintained sector. *Technology, Pedogogy and Education*, 17 (1), 29-40.

Orhan, F. (1999). "Bilgisayar okuryazarlığı hangi yaşta? Nasıl? *Bilişim Teknolojileri ışığında Eğitim Konferansı*. Ankara: ss. 71- 76.

Okday, A. (1999). Okul Öncesi Eğitim ve Temel İlkeleri. *Marmara Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı*. İstanbul: YA-PA Yayınları

Oğuzkan, Ş. ve Güler, O. (1996). Okul Öncesi Eğitimi. İstanbul: M.E.B.

Özkan, B. (2017) Anne Görüşlerine Göre 5-6 Yaş Çocukların Bilgisayar /Tablet Kullanım Düzeyleri *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 5, Sayı: 54, Ekim 2017, s. 390-399

Öztürk C, Karayağız G.Okul öncesi dönemdeki çocukların televizyon izleme durumları ve bunu etkileyen incelemesi. *Milli Eğitim Yaz 2007*; 175: 116126.

Patton, M. Q. (1990). Qualitative evaluation and research methods. (2nd ed.). Newbury Park, California: *Sage Publications*.

Papert, S. (1980). Mindstorms: Children, microcomputers and powerful ideas. New York: *Basic Books*.

Plowman, L. & Stephen, C. (2005). Children, play and computers in pre-school education. *British Journal of Educational Technology*, 36 (2), 145-157.

Radesky JS, Schumacher J, Zuckerman B. (2015) Mobile and Interactive Media Use by Young Children: *The Good, the Bad, and the Unknown. Pediatrics.*;135 (1):1-3.

Rasanen, P., Salminen, J., Wilson, A.J., Aunio, P. & Dehaene, S. (2009). Computerassisted intervention for children with low numeracy skills. *Cognitive Development*, 24, 450-472.

Rideout, V. J., Vandewater, E. A. & Wartella E. A. (2003). *Zero to Six*. California: Kaiser Family Foundation.

Rideout, V. (2011). Zero to eight: Children's media use in America. San Francisco, CA: Common Sense Media.Retrieved from www.commonsensemedia.org/sites/default/files/research/zerotoeightfinal2011.pdf

Rideout, V. J., & Hamel, E. (2006). The media family: Electronic media in the lives of infants, toddlers, preschoolers, and their parents. Menlo Park, CA: *Kaiser Family Foundation*.

Rouse, M. (2005, Ekim). *ICT* (information and communication technology-or technologies) <http://searchcio-midmarket.techtarget.com/definition/ICT> adresinden 5 Eylül 2013 tarihinde edinilmiştir.

RTÜK. Televizyon izleme Eğilimleri Araştırması – 2. Ankara, 2009: 7-10.

Sayan, Hamiyet (2016) Okul Öncesi Eğitimde Teknoloji Kullanımı *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi* cilt: 5 sayı:13 Bahar 2016

Seçer, İ. (2013). *SPSS ve LISREL ile Pratik Veri Analizi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Seng, S. (1998). "Enhanced learning: Computers and early childhood education." Paper presented at the Educational Research Association Conference, Singapore (*ERIC Document Reproduction Service* No. Ed 431524).

Sevinç, Müzeyyen (2003). Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar1. *Morpa Yayınları* (1. Baskı) İstanbul.

Sezgin, E., Tonguç, G. (2016). Okul Öncesi Eğitimde Mobil Teknolojilerin Kullanılmasına Yönelik Örnek Bir Araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. Cilt:5 Özel Sayı Makale No: 34, 296-303

Siraj – Blatchford, J. ve Siraj - Blatchford, i. (2001). *Guidance for appropriate technology education in early childhood*. <<http://www.ioe.ae.uk>> (20.7. 2002).

Siraj-Blatchford, I. & Siraj-Blatchford, J. (2003). More than Computers: Information and Communication Technology in the Early Years. London: *The British Association for Early Childhood Education*.

Shim. (2007). "Digital Childhood: Electronic Media and Technology Use among Infants, Toddlers, and Preschoolers." *Pediatrics* 119 (5): e1006-e1015.

Straker.L.M. ,Pollock,C.M., Zubrici,S.R., Kurinczuk, J.J (2006) The association between information and communication technology exposure and physical activity, musculoskeletal and visual symptoms and socio-economic status in 5-year-olds *Child: Care, Health and Development Volume 32, Issue 3*

Sönmez, V. & Alacapınar, F.G. (2013). Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri. (2. Baskı). Ankara: *Anı Yayıncılık*.

Tamyiğit, E. (2015) <https://egementamyigitblog.wordpress.com/bilisim-teknolojileri-ve-yazilim>

Taşdemir, M. (2003). Eğitimde Planlama ve Değerlendirme. (2. Basım). Ankara: *Ocak Yayınevi*.

Tuncer A.M, Yalçın, S. S (1999). Multimedia and children in Turkey, *Türk J Pediatr* 41: 27-34

Tuğrul, B. ve Feyman N. (2006). Okul Öncesi Eğitimde Kalite, *III. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu*, Çanakkale.

Türkkent, E. (2012). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Televizyondan Etkilenmeleri Konusunda Anne ve Öğretmen Görüşleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Burdur.

Ünal, N. & Durualp, E. (2012). Televizyonun Okul Öncesi Çocuklar Üzerindeki Etkisi, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (2), 93-104.

Ünüvar, P., Çalışandemir, F. ve Poyraz, E. (2016). Çocuğu Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Ailelerde Televizyon İzleme Sürelerinin İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (17), 1-10).

Valcke, M., Bonte, S., De Wever, B., & Rots, I. (2010). Internet parenting styles and the impact on internet use of primary school children. *Computers & Education*, 55(2), 454464.

Van Rooij, A. J.,& Van den Eijnden, R. J. J. M. (2007). Monitor internet and youth 2006 and 2007. Developments in Internet Use and the Role of Parenting. <http://bit.ly/cFUX09> [Erişim Tarihi: 11.09.2014].

Wardle, F. (1999). The role of technology in early childhood programs.
www.earlychildhoodnews.com/Defaults.aspx.

Warren R. (2005) Parental mediation of children's television viewing in low income families. *J Commun*; 847–863.

Wainwright, D. K., & Linebarger, D. L. (2006). Ready to learn: Literature review, part I: Elements of effective educational TV. Philadelphia, PA: *Annenberg School for Communication*, University of Pennsylvania,

Veenstra, B., van Geert, P.L.C. & van der Meulen, B.F. (2010). Computers versus human-based support: Effect on computer game performances in (in) effectively learning pre-schoolers. *Educational & Child Psychology*, 27 (4), 56-72.

Yalçın S.S., Tuğrul, B., Naçar, N., Tuncer, M., Yurdakök, K. (2002). Factors that Affect Television Viewing Time in Preschool and Primary School Children, *Pediatrics International*, 44, 622-627.

Yazıcı E., Gençer E. (2016). Okul Öncesi Çocukların Bilgi ve İletişim Teknolojileriyle Etkileşiminin Bazı Değişkenler Yönünden İncelenmesi *Kastamonu Eğitim Dergisi* 2235-2252

Yazıcı E. (2015). Erken Okuryazarlık ve Bilgi, İletişim Teknolojileri, Temel, Z. F. (Ed.). Her Yönüyle Okul Öncesi Eğitim 8 Dil ve Erken Okuryazarlık, (s: 215-242). Ankara: *Hedef CS Basın Yayın*.

Yoleri, S. Tetik, G. Çetken Ş. (2018) Okul Öncesi Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Çocuklar Hakkındaki Görüşlerinin Belirlenmesi (Uşak İli Örneği) *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 38(1): 159-183

Yoleri, S. Tanış, H.M. (2014) İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Uyum Düzeylerini Etkileyen Değişkenlerin İncelenmesi *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 4 (2), 130-141

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2009). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (Genişletilmiş 9. baskı). Ankara: *Seçkin Yayıncılık*.

Yürütücü, A. (2002). Bilişim toplumunda ilköğretim sürecindeki eğitim teknolojileri. *II. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu ve Fuar Bildirisi: Sakarya*

Yücelyigit, S. ve Aral, N. (2016). Üç boyutlu (3d) animasyon filmler ve etkileşimli uygulamaların okul öncesi dönem çocuklarının görsel algı gelişimi üzerine etkileri. *Eğitim ve Bilim*, 41 (188), 255-271.

Zembat, R.(2005). Okul Öncesi Eğitimde Nitelik, A. Oktay, Ö. P. Unutkan (Ed), Okul öncesi eğitimde güncel konular, İstanbul: *Morpa Kültür Yayınları*.

Zevenbergen, R. & Logan, H. (2008). Computer use by preschool children Rethinking practice as digital natives come to preschool. *Australian Journal of Early Childhood*, 33 (1), 37-44.

EKLER:

EK:1. Çalışma İzin Onayı

T.C.
UŞAK VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 29425508-605.01-E.3769518
Konu : MEM'e bağlı Kurumlarda
Araştırma İzni.

21.03.2017

UŞAK ÜNİVERSİTESİ
(Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi: a) Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 07.03.2012 tarih ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı yazısı. (2012/13 sayılı Genelge)
b)16/03/2017 tarih ve 58066181-100-1649 sayılı yazımız.

İlgi (b) yazı ile müdürlüğümüze bağlı okullarda araştırma yapmak istenmektedir. 2016-2017 eğitim öğretim yılında ilimiz merkezinde yapılacak anket ve araştırma uygulaması ile ilgili mühürlü anket formları yazımız ekinde gönderilmiş olup, ilgi (a) genelge gereğince değerlendirmesi yapılarak, "Okul Öncesi Çocukların Bilgi İletişim Teknolojilerini Kullanma Durumlarının Baz Değişkenlere Göre İncelenmesi" konulu araştırma çalışması; okullarda eğitim öğretim hizmetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına dayalı, okul idaresinin uygun gördüğü zaman aralıklarında uygulanması ve araştırma sonucunun Bakanlığımızdan izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşulu ile uygun görülmüştür.

Bilgi ve gereğini arz ederim.

Bülent ŞAHİN
Millî Eğitim Müdürü

Adı Soyadı	Ünvanı	Araştırma Konusu	Müracaat Tarih ve Sayısı
Dilek AKIN	Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi	Okul Öncesi Çocukların Bilgi İletişim Teknolojilerini Kullanma Durumlarının Baz Değişkenlere Göre İncelenmesi	20/03/2017 3698244

Ek:
1 adet araştırma izni (27 sayfa)

Güvenli Elektronik
İmza ile Aynıdır
21.03.2017

Millî Eğitim Müdürlüğü Uşak
Elektronik Ağ: <http://usak.meb.gov.tr>
e-posta: istatistik64@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Hicran ATAŞ-Şef
Tel : (0276) 223 39 90
Faks: (0276) 227 39 89

EK:2. Bilgi ve İletişim Teknolojileri Veli Ölçme Aracı (BİTVÖA)

Sevgili anne ve baba,

Bu form, çocukların teknolojiyle ilişkisini araştırmakta ve çocuğun bilgisayar, televizyon, cep telefonu, tablet bilgisayar, oyun konsolu gibi aletleri kullanmalarıyla ilgili sorular içermektedir. Sizden soruları dikkatle okuyarak formu uygun şekilde doldurmanız beklenmektedir. Vereceğiniz cevaplar sadece araştırma amaçlı kullanılacak ve gizli tutulacaktır. Çocuklarımızın geleceği için faydalı olması dileğiyle araştırmaya sağlayacağınız değerli katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

DİLEK AKIN

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sınıf Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi

Bu bölümde siz ve aileniz hakkında bazı sorular bulunmaktadır.

Çocuğunuzun:

Cinsiyeti: Kız () Erkek ()

Yaşı: 36-60 ay () 61-72 ay () 73 ay üzeri ()

Ölçeği dolduran kişinin:

Cinsiyetiniz: Kız () Erkek ()

Yaşınız: 20-30 () 31-40 () 41 ve üstü ()

Eğitim Durumunuz:

İlkokul () Ortaokul () Lise () Yüksekokul/ Fakülte /Lisansüstü ()

Ekonomik Durumunuz:

800 TL-1600TL () 1601-2400TL () 2401TL ve üstü ()

Kaç Çocuğunuz Var:

1 () 2 () 3 ve daha fazla ()

Bu Bölümde Çocuğunuzun Teknoloji Kullanımı Hakkında Sorular Bulunmaktadır. Yönergelere Uygun Olarak Sorulara Cevap Veriniz.

A - Aşağıdakilerin hangileri evinizde bulunmaktadır?

1-Televizyon	☐	7- Bilgisayar	☐
2 -CD Çalar	☐	8- Elektronik robot oyuncaklar	☐
3- Cep telefonu	☐	9 -Radyo	☐
4-Oyun konsolu PlayStation/ XBoX	☐	10 -Video Kamera	☐
5 -Dijital fotoğraf makinesi	☐	11- İnternet Bağlantısı	☐
6 -Akıllı telefon/Tablet PC	☐	12 -Uydu/Dijital TV	☐

B - Çocuğunuz aşağıdakileri yapabilir mi?

	Evet Yapabilir	Hayır Yapamaz	Bilmiyorum
1 -Televizyon izleyebilir.	☐	☐	☐
2 -Kumandayla TV kanalı değiştirebilir.	☐	☐	☐
3 -TV'yi kendi kendine açıp kapatabilir.	☐	☐	☐
4 -CD sürücüyü CD yerleştirebilir.	☐	☐	☐
5 -Fare(Mouse) ile bir yere tıklayabilir.	☐	☐	☐
6 -Bilgisayarı kendi başına kullanabilir	☐	☐	☐
7 -Bilgisayarı kendi başına açıp kapatabilir.	☐	☐	☐
8- İnternete girebilir.	☐	☐	☐
9 -Kendi başına bir web sitesine girebilir.	☐	☐	☐
10-Fotoğraf çekmek için dijital kamera kullanabilir.	☐	☐	☐
11 -Video kaydedici kamera kullanabilir.	☐	☐	☐
12 -Birini aramak için cep telefonu kullanabilir.	☐	☐	☐
13-Bir cep telefonuna mesaj geldiğinde mesaj geldiğini söyleyebilir.	☐	☐	☐
14 -Cep telefonun zil sesleriyle oynayabilir.	☐	☐	☐

15 -Cep telefonuyla oyun oynayabilir.	☐	☐	☐
16-Cep telefonunu kendi kendine açıp kapatabilir.	☐	☐	☐
17-Fotoğraf çekmek için cep telefonu kullanabilir.	☐	☐	☐
18-Video kaydetmek için cep telefonu kullanabilir.	☐	☐	☐
19-Tablet PC/akıllı telefonla oyun oynayabilir.	☐	☐	☐

C - Çocuğunuz aşağıdaki etkinlikleri çoğunlukla nerede yapar?

	Kendi odasında	Oturma Odasında	Mutfakta	EvinDiğer Odasında	Bunu HiçYapmaz
1-Televizyon izler.	☐	☐	☐	☐	☐
2-Müzik dinler.	☐	☐	☐	☐	☐
3-Oyun oynar.	☐	☐	☐	☐	☐
4-Kendi kendine hikâye okur/ okuyormuş gibi yapar.	☐	☐	☐	☐	☐
5-Başkası ona kitap/hikâye okuduğunda dinler	☐	☐	☐	☐	☐
6-Bilgisayar kullanır.	☐	☐	☐	☐	☐
7-Playstation/ XBoX vb ile video oyunları oynar.	☐	☐	☐	☐	☐
8 -Evde oyuncaklarıyla oynar.	☐	☐	☐	☐	☐
9-Yazma/çizme/boyama etkinlikleri yapar.	☐	☐	☐	☐	☐

D - Çocuğunuz aşağıdaki etkinlikleri çoğunlukla kiminle beraber yapar?

	Kendi Kendine	Başka Bir Çocukla Beraber	Kendinden Büyük Biriyle	Bunu Hiç Yapmaz
1-Televizyon izler.	☐	☐	☐	☐
2-Müzik dinler.	☐	☐	☐	☐
3-Dışarıda oynar.	☐	☐	☐	☐
4- Evde oyuncaklarıyla oynar.	☐	☐	☐	☐
5-Dijital fotoğraf makinasını kullanır.	☐	☐	☐	☐
6-Yazma/çizme/boyama etkinlikleri yapar.	☐	☐	☐	☐
7-Bilgisayarla eğlence oyunları oynar.	☐	☐	☐	☐
8-Bilgisayarla eğitici(dil, matematik vb) oyunlar oynar.	☐	☐	☐	☐
9Bilgisayarı Yazma/çizme/boyama etkinliğı için kullanır.	☐	☐	☐	☐
10-Bilgisayarı masal/hikaye dinlemek için kullanır.	☐	☐	☐	☐
11- İnternet sitelerine girer.	☐	☐	☐	☐
12-Tablet PC/akıllı telefonla oyun oynar.	☐	☐	☐	☐
13- Cep telefonunu arama yapmak için kullanır.	☐	☐	☐	☐
14-Playstation/ XBoX ile video oyunları oynar.	☐	☐	☐	☐

Lütfen arka sayfayı çeviriniz.

E - Çocuğunuz aşağıdaki etkinlikleri günde ortalama ne kadar süre yapar? (Lütfen yaklaşık saat ve dakika değerleri yazınız)

	Saat	Dakika	Hiç Yapmadı
1- Televizyon izledi.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
2- Müzik dinledi.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
3 -Dışarıda oynadı.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
4 -Kendi kendine hikâye okudu/ okuyormuş gibi yaptı.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
5 -Başkası ona kitap/hikâye okuduğunda dinledi	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
6 -Bilgisayar kullandı.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
7-Playstation/ XBoX vb ile video oyunları oynadı.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
8- Evde oyuncaklarıyla oynadı.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
9 -Yazma/çizme/boyama etkinlikleri yaptı.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

F - Çocuğunuz TV izlerken aşağıdakileri ne sıklıkta yapar?

	Her Zaman	Bazen	Hiçbir Zaman
1- Şarkı söyler.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
2- Yemek yer.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
3 -Dans eder.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
4 -Yazıları okur.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
5 -Yazı yazar/resim çizer/boyama yapar.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
6 -Program/film hakkında konuşur.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
7 -Ekrandaki karakterler hakkında konuşur.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
8- Başka şeyler hakkında konuşur	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
9- İzlediği bir karakteri taklit eder.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
10- Sessizce oturur ve TV'ye odaklanarak izler.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
11-TV'deki program/filmle alakalı oyuncaklarla oynar.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
12 -TV'den ilişkisiz yaratıcı oyunlar oynar.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

G - Aşağıdaki ifadelerle ilgili düşüncenize uygun olanı işaretleyiniz.

	Evet Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Hayır Katılmıyorum
1 -Teknoloji çocuğumun okuma yazmasına katkı sağlıyor.	☐	☐	☐
2- Medya çocuğumun eğitimine zarar veriyor.	☐	☐	☐
3 -Televizyon çocuğumun dil gelişimine katkı sağlıyor	☐	☐	☐
4-Bilgisayar kullanımı hakkında çocuğum benden daha çok şey biliyor.	☐	☐	☐
5-Çocuğumu teknolojiyi kullanarak nasıl eğiteceğim hakkında daha çok bilgi sahibi olmak isterdim.	☐	☐	☐

Katılımınız için teşekkür ederiz. Lütfen bu anketi çocuğunuz aracılığıyla öğretmenimize gönderiniz.

EK 3.YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Sevgili Anne ve baba,

Bu form, çocukların teknolojiyle ilişkisini araştırmakta ve çocuğun bilgisayar, televizyon, cep telefonu, tablet bilgisayar, oyun konsolu gibi aletleri kullanmalarıyla ilgili sorular içermektedir. Sizden soruları dikkatle okuyarak formu uygun şekilde doldurmanız beklenmektedir. Vereceğiniz cevaplar sadece araştırma amaçlı kullanılacak ve gizli tutulacaktır. Çocuklarımızın geleceği için faydalı olması dileğiyle araştırmaya sağlayacağınız değerli katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

DİLEK AKIN

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sınıf Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi

1-Çocuğunuz size göre en çok hangi bilgi iletişim teknolojilerini (bilgisayar, televizyon, cep telefonu, tablet bilgisayar, oyun konsolu) kullanılıyor?

2-Çocuğunuzun bilgi iletişim teknolojilerini günde kaç saat kullanıyor? Çocuğunuzun bilgi iletişim teknolojilerini kullanım süreleri hakkındaki düşünceleriniz neler? (Kullanım süresi saat olarak nasıl olmalı?)

3-Çocuğunuz ve siz genellikle bilgi iletişim teknolojilerini niçin kullanıyorsunuz? (Örneğin: telefonla konuşmak için mi? Oyun oynamak için mi?)

4-Bilgi iletişim teknolojilerini anne baba kullanıyor mu? Kaç saat? Hangilerini?

5-Sizce çocuğunuz bilgi iletişim teknolojilerini tercih nedeni ne olabilir?

6-Bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımının çocuğunuzun gelişimine olan etkileri hakkında düşünceleriniz neler? (Olumlu- olumsuz)

7- Bilgi iletişim teknolojilerinin çocuğunuzla olan iletişiminize etkileri nedir? (Olumlu ya da olumsuz)

Katılımınız için teşekkür ederim. Lütfen bu anketi çocuğunuz aracılığıyla öğretmenimize gönderiniz.